

Tietoaiika

3/2001

Tietoaika

s. 6–9

Kun voitot pienenevät, karsitaan kustannuksia – kun voitot kasvavat, lisätään tuotantoa ja työllisyyttä. Tämä syklisyys ei sammu euroaikanakaan, mutta vanhoja lääkkeitä ei mahdollisiin ongelmiin enää ole. Suomen taloudessa on kuitenkin nyt liikkumavaraa. Yritysten voittojen tulojako-osuus on noussut huimasti laman jälkeen.

3 UUDEN TALOUDEN LUMO HÄLVENEE

4 KANSAINVÄLINEN KATSAUS

EU-arvio vuoteen 2010: Työvoima lisääntyy eniten länsilaidalla
Liguria menettäjiä kärjessä
Sisä-Lontoo ja Epeiros bkt-ääret
Suomi myös tuhansien saarten maa

6 SYKLI SYKKII MYÖS UUDESSA YMPÄRISTÖSSÄ

10 SIJOITTAMINEN EDELLEEN PINEN PIIRIN PUUHAA

14 KUNTIEN HANKINNOISTA LÄHES PUOLET YKSITYISILLÄ

17 NAISPALKANSAAJISTA VIIDENNES MÄÄRÄAIKAISESSA TYÖSSÄ

18 KOTIMAAN KATSAUS

- Yritysten toimintaylijäämä uuteen ennätykseen
- Kasvu hidastui joulukuussa
- Teollisuus kasvoi tammikuussa 6,6, prosenttia
- Suomessa 220 000 liikeyritystä
- Asuntojen hinnat laskivat hieman
- Teollisuusyritysten liikevaihto kasvoi syksyllä 18 prosenttia
- Vähittäiskaupan myynti kasvoi joulukuussa 6,1 prosenttia
- Vastavalmistuneiden työllisyys parani
- Koulutustasossa suuria eroja alueittain
- Palkansaajien ansiot nousivat inflaation verran
- Raiskaaja useimmiten uhrin tuttu
- Liikenteen uhreja vähemmän viimeksi vuonna 1952

28–30 TILASTO-OPISTO

Kuka keksi otannan?
Kangaskauppias – väestötieteen isä
Pulmallinen keskiarvo

Kokonaistuotanto muutos vuotta aiemmasta, %

Teollisuustuotanto muutos vuotta aiemmasta, %

Työllisyys muutos vuotta aiemmasta, %

Työttömyys aste, %

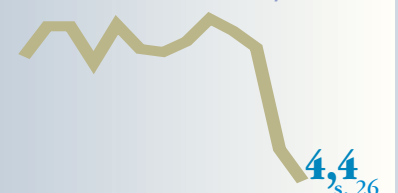
Inflaatio muutos vuotta aiemmasta, %

Kuluttajabarometri luottamusluku

Tuontihinnat muutos vuotta aiemmasta, %

Tietoaika

www.tilastokeskus.fi/tietoaika
PL 3A, 00022 TILASTOKESKUS
Työpajakatu 13, HELSINKI 58 (käynti)
Sähköposti (Internet):
tiedotus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
henkilöt: etu.sukunimi@tilastokeskus.fi
faksi (09) 1734 2354
p. (09) 17341

Päätoimittaja:

Jussi Melkas,
p. 1734 3200

Toimitussihteerit

Jouni Kotkavuori,
p. 1734 2269
Mikko Erjäs,
p. 1734 2236

Työryhmä:

Mikko Mäkinen
(informaattikko),
Marita Poitila (taitto),
Irene Matis (ulkoasu)

Tilaukset:

p. (09) 1734 2011
f. (09) 1734 2500

myynti.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

Irtonumero: 39 mk,
vuositilaus 12 numeroa
vuodessa: 410 mk,
kestotilaus: 350 mk

Painopaikka:
Edita Oy

Uuden talouden lumo hälvenee

Uusi talous on ollut pörssimaailman ja talousjournalismin synnyttämä käsite, johon akateeminen maailma on pitkään suhtautunut varsin pidättyväisesti. Viime aikoina on kuitenkin alkanut näyttää siltä, että sekä sijoittajat että taloustoimittajat ovat menettäneet uskonsa uuteen talouteen juuri kun 'hitaampi' maailma alkoi ottaa käsitteen tosissaan.

Itse ilmiöstä voidaan olla montaa mieltä. Uudesta taloudesta käyty keskustelu on kuitenkin ollut hyödyllinen siksi, että se on tuonut esiin niitä merkittäviä muutoksia, joita talouden toimintaympäristössä on viime vuosina tapahtunut. Uudesta taloudesta käydyn keskustelun myötä näiden muutosten tiedostaminen on todennäköisesti nopeutunut. Talouden terminologiaakin muuttuu nopeasti ja uusiin käsitteisiin on syytä suhtautua pragmaattisesti.

Uusi talous tietyn asiakokonaisuuden nimenä on tietenkin epäonnistunut, koska se on voimakkaasti aikaan sidottu. Kohta täytyy varmaankin alkaa puhua vähän käytetystä taloudesta tai palata aikaisempaan analyttisempaan tietoyhteiskunnan, digitaalitalouden tms. terminologiaan.

Uuteen talouteen liitetyn ylimääräisen 'hypen' hälveminen on tietenkin terve ilmiö. Pörssimaailmalla on kuitenkin tapana yli-reagoida käännteissään ja voi olla, että nyt mennään toiseen ääriiltaan. Uuden talouden taustatekijät ovat voimissaan. Internet toimii edelleen ja sen käyttöarvo jatkuvasti kasvaa, kun uusia käyttäjiä tulee mukaan. Teknologia kehittyy yhä vain kiihtyvällä vauhdilla. Globalisaation pysähtymisestääkään ei ole merkkejä.

OECD:n tuoreessa kasvututkimuksessa vastataan uuden talouden olemassaoloa koskevaan kysymykseen: "Yes – in some respect". Talouden ja tuottavuuden kasvu on monissa maissa nopeutunut, samalla kun inflaatio on pysynyt alhaisena. Yrittäjäys on yleisesti voimistunut, samoin yritysten rakenteellinen uudistuminen. Uusiin teknologioihin perustuvia uusia tuotteita ja palveluita on tullut markkinoille. Informaation ja sen välityksen kustannukset ovat radikaalisti alentuneet.

Globaalit pääomamarkkinat ovat viime vuosina ohjanneet valtavia summia uuden talouden yrityksiin. Digitaaliseksi laajasti

ymmärrettynä on varsin merkittävä ala paitsi Yhdysvalloissa myös useissa pienemmissä maissa.

Uudesta taloudesta tuskin kehittyy mitään omaa analyysi-instrumenttia uusine teorioineen, vaikka eräiltä osin digitaalisilla tuotteilla ja palveluilla onkin erilaisia taloudellisia ominaisuuksia kuin perinteisillä hyödykkeillä. Vanha talous ei jää merkityksettömäksi, vaikka uusia arvoja, uudenlaista käyttäytymistä ja uusia liiketoimintamalleja syntyy.

Voidaan tietenkin kysyä, tarvitsemmeko tällaisia uusia etikettejä ilmiöille, jotka kyetään selittämään ja kuvaamaan vanhoilla teorioilla ja tilastoilla – etenkin jos näitä uudistetaan tarpeellisilta osin.

Uusi talous on tuonut uusia haasteita myös tilastotuotantoon. Uuden talouden synnyttämät tietotarpeet kohdistuvat laajalti talustilastoihin, erityisesti hinta- ja palkkaindekseihin sekä tuotannon ja tuotantopanosten volyymitilastointiin. Työmarkkinoiden pelisäännöt muuttuvat. Myös tuottavuusmittareiden käsitteistä keskustellaan ja niiden tuomista vaatimuksista yritysten ja yhteiskunnan seurantajärjestelmiin. Määritelmät, standardit ja tilastoluokitukset vanhenevat yhä nopeammin. Toimialat konvergoituvat ja tuotteiden sekä palveluiden laatuominaisuudet muuttuvat yhä nopeammin.

Uusi talous kyseenalaistaa myös yritysten perinteisen tase- ja tuloseurannan relevanssin mm. aineettomien tuotantopanosten korostumisen myötä. Uuteen teknologiaan panostetaan valtavia summia, ilman että investointien vaikutuksia kyetään riittävällä tarkkuudella arvioimaan sen paremmin yksittäisten yritysten kuin kansantaloudenkaan tasolla.

Teknologia ja globalisaatio vauhdittavat osaltaan taloudellisten ilmiöiden yleistä monimutkaistumista. Etenkin globaalien yritysten toimintaa kuvaavat tilastomuuttujat ovat entistä vaikeammin konstruoitavissa. Työmarkkinoilla ei-tyypilliset työsuhteet ovat yleistymässä, palkka- ja palkitsemismuodot muuttuvat. Monimutkaistuvan maailman kuvaaminen ja analysointi edellyttävät yleensä myös entistä yksityiskohtaisempaa tilastokuvausta.

Luotettavan tiedon rooli sekä yhteiskunnan että yritysten päätöksenteossa on entistä tärkeämpää. Tilastoalallakin uuden talouden haasteet on otettu vastaan.

RELANDER

EU-arvio vuoteen 2010: Työvoima lisääntyy eniten länsilaidalla

EUROOPAN unionissa 16 alueella 202:sta työvoiman määrä lisääntyy EU:n tilastokeskuksen Eurostatin arvion mukaan tällä vuosikymmenellä yli 10 prosenttia. Useimmat näistä alueista sijaitsevat EU:n länsilaidalla.

Eurostatin ennusteessa kärjessä on Hollannin Flevoland, jossa työvoima lisääntyisi jopa neljänneksen. Kakkosena on 18 prosentilla Espanjaan kuuluva Ceuta ja Melilla, joka sijaitsee Gibraltarin salmen etelärannalla Afrikan mantereella. Portugaliin kuuluvilla saarilla Azoreilla ja Madeiralla työvoiman ennakoidaan kasvavan 14 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2010.

Liguria menettäjien kärjessä

Työvoimaa menettäisi 26 aluetta, jotka tyypillisesti sijaitsevat Italiassa, Itä-Saksassa ja Pohjois-Ruotsissa. Suhteellisesti eniten, 6 prosenttia, työvoima vähenisi Italian Liguriassa.

Suomen alueista Etelä-Suomi menettää arviolta 2 prosenttia ja Itä-Suomi prosentin, kun taas Uusimaa lisää työvoimaansa 4 prosenttia sekä Pohjois-Suomi, Väli-Suomi ja Ahvenanmaa pari prosenttia.

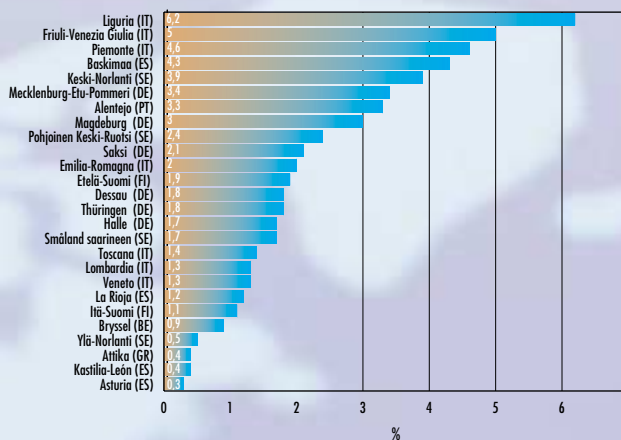
Koko EU:ssa (EU 15) työvoima lisääntyy arvion mukaan tällä vuosikymmenellä 4 prosenttia ja Suomessa prosentin.

Vuodesta 2010 vuoteen 2025 työvoima vähenee Eurostatin arvion mukaan koko EU:ssa 4 prosenttia. Tarkastelluista 202 alueesta 155:llä työvoiman määrä pienenee. Eniten eli viidenneksen se vähenee Baskimaassa ja Mecklenburg-Etu-Pommerissa.

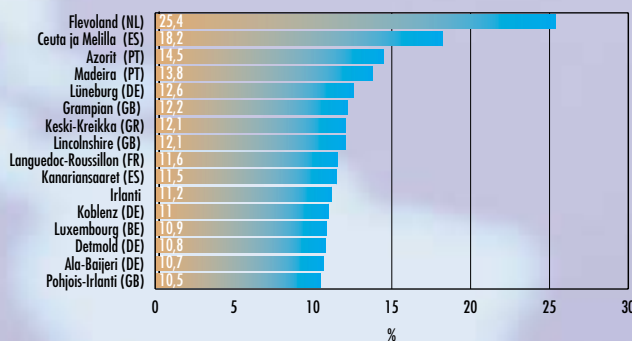
Maittain tarkasteltuna työvoima vähenee vuosina 2010–2025 eniten Italiassa (7,5 %) sekä Saksassa ja Espanjassa (6,6 %). Suomelle Eurostat ennakoii 5,6 prosentin vähennystä.

Lähde: Eurostat news release 20/2001

Työvoimaa menettävät EU-alueet 2000–2010, %

Eniten työvoimaa lisäävät EU-alueet 2000–2010, %

Kansainvälinen katsaus

	2000	USA	Japani	Itävalta	Belgia	Tanska	Suomi	Ranska	Saksa	Kreikka	Irlanti
Väkiluku (tuhansia)	272750*	272750*	126178*	8109	10251	5339	5176	59373	82214	10558	3802
BKT (Mrd.US \$)	9926,6	9926,6	4627,9	189,6	227,8	161,2	119,7	1294,1	1880,4	112,2	94,2
BKT/as ostovoimakorjattu OECD=100	151	151	107	109	110	119	102	97	105	67	119
BKT:n vuosimuutos-%	q3/00	3,5*	1,4	1,9	3,2	2,7	5,7	3,0	3,4	3,4*	9,8*
Teollisuustuotanto, vuosimuutos-%	jouluk.	2,4*	4,6	10,3*	6,9	11,0	7,2	2,9	6,4	-8,7*	5,2*
Työttömyysaste, %	jouluk.	4,2*	4,9	3,3	8,3	4,9	9,3	8,8	8,1	..	4,1
Inflaatio, vuosimuutos-%	tammik.	3,5	0,1	2,6*	2,2	2,4*	3,3	1,6*	2,4	4,0*	5,2
Vähittäiskaupan myynti, vuosim. %	marras.	6,4*	-0,3	-0,1	7,1*	0,2*	6,1*	-1,4	0,0	2,5*	9,7
Osakkeiden hinnat, vuosimuutos-%	tammik.	2,6	-18,4*	-4,5*	-3,8*	17,0*	-16,8	1,6	-10,3	-33,3*	18,0

Lähde: OECD Main Economic Indicators ja Key Economic Indicators, Eurostat Statistics in Focus. Population and social conditions, Viro ja Venäjä (tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia muiden kanssa): Tilastokeskuksen IBS-palvelu

Inflaatioluvut perustuvat kansallisiin kuluttajahintaindeksihin, joten ne voivat poiketa Eurostatin yhdenmukaistetusta kuluttajahintaindeksistä.

Sisä-Lontoo ja Epeiros bkt-äret

SISÄ-LONTOOSSA oli EU:n alueista suurin bruttokansantuote asukasti kohti vuonna 1998. Pienin bkt oli Kreikan Epeiroksessa.

Ostovoimapariteetein laskettu bkt oli Sisä-Lontoossa 2,4 kertaa niin suuri kuin EU:ssa keskimäärin. Epeiroksen bkt oli 42 prosenttia EU:n keskiarvosta.

Suomen alueiden bkt vaihteli Itä-Suomen 75 prosentista Uudenmaan 141 prosenttiin EU:n keskiarvoon verrattuna.

Lähde: Eurostat news release 22/2001

Maailma

Suomi myös tuhansien saarten maa

VEDEN joka puolelta ympäröimiä maa-alueita eli saaria on merissä, järvissä ja joissa, ja ne muodostavat usein saaristoja tai saarijonoja. Varsinaisia mantoireita, joista pienin on Australia, ei kuitenkaan pidetä saarina.

Saaret voidaan sijainnin mukaan luokitella joko merialueiden saariksi tai sisävesien saariksi. Edelliset puolestaan jaetaan manntasanteeseen kuuluviin manntasaariin, joiden geologinen rakenne ei yleensä poikkea viereisestä manntereesta, ja manntasanteen ulkopuolisiin syvänmeren saariin, jotka ovat syntyneet vulkaanisen toiminnan tuloksena tai koralliriuttojen yhteyteen.

Maailman suurin saari on Grönlanti (2 130 800 km²), joka lähisäärineen muodostaa samannimisen valtion. Sitä seuraavat Uusi-Guinea (792 540 km²), joka poliittisesti jakautuu Papua-Uuden-Guinean ja Indonesian kesken, ja Borneo (725 460 km²), jonka sijaintivaltiot ovat Indonesia, Malesia ja Brunei. Kymmenen suurimman saaren listalta löytyvät myös Afrikan saarivaltio Madagaskar, kolme Kanadan arktisen saariston saarta (Baffininsaari, Victoriansaari ja Ellesmerensaari), Indonesian kuuluva Sumatra, Japanin pääsaari Honshu sekä Brittein saarten Iso-Britannia, joka samalla on Euroopan suurin saari.

Suomi ei ole ainoastaan tuhansien järvien, vaan myös tuhansien saarten maa. Maamme 179 584 saaresta 80 897 sijaitsee merialueilla ja 98 687 sisävesissä ja soilla. Suomen suurimpana saarena pidetään sisävesien Soisaloa (1 635 km²), joka juuri ja juuri täyttää saaren maantieteellisen määritelmän. Sitä ympäröivät järvet kun ovat eri korkeustasolla (82–76 m merenpinnasta), ja niitä yhdistävät paikoin vain jokimaiset kapeikot. Yhtä hyvin Soisaloa voitaisiin pitää pelkästään vesistöjen väliin jäävänä maa-alueena. Suomen merialueiden laajimmat saaret ovat Ahvenanmaan pääsaari Ahvenanmanner (685 km²) ja Saaristomeren Kemiö (524 km²).

Jos Soisaloa pidetään saarena, se on paitsi Suomen suurin saari samalla Euroopan laajin ja koko maailman kolmanneksi

suurin sisävesisaari. Maailman suurimpien sisävesisaarten tilastoja johtavat selkeä jokisaari Ilhado Bananal (19 900 km²) Araguaiajoessa Amazonin vesistöalueella Brasiliassa ja Manitoulin Island (2 766 km²) Huronjärvesä Kanadassa.

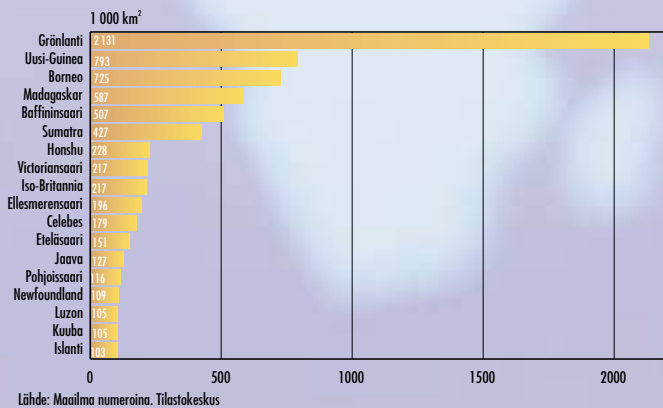
Korkein kohta merialueiden saarilla löytyy Uudesta-Guineasta, 5 029 m (Puncak Jaya). Euroopassa vastaavasti korkeimmalle kohoa Sisilian tulivuori Etna (3 323 m). Suomen merialueiden saarten korkein kohta on Ahvenanmanneren 129 m (Orrdalsklint). Sisävesien osalta tilasto on lähinnä teoreettinen, koska korkeudet mitataan merenpinnasta. Meillä korkein kohta on saareissa, joka sijaitsee 739 m merenpinnasta olevassa Pihtosjärvessä Käsivarren Lapissa lähellä Haltia.

Maailman väekäimmät saaret ovat Jaava ja Honshu. Edellisessä on 118 miljoonaa ja jälkimmäisessä 102 miljoonaa asukasta. Seuraaviksi tulevat Iso-Britannia (57 milj. asukasta), Sumatra (43 milj.) ja Luzon (39 milj.). Suomen runsasväestöisin saari on Ahvenanmanner (20 600 asukasta), jota seuraavat Helsingin kaupunkisaaret Lauttasaari (18 400) ja Laajasalo (15 800). Yli 10 000 asukasta on myös Soisalossa (11 700) ja Kotkansaaressa (10 700).

Kai Enkama

Lähde: Maailma numeroina. (<http://tilastokeskus.fi/tp/maailmanumeroina/maailmanumeroina.html>)

Maailman suurimmat saaret

57778	15923	4494	10007	39475	8871	7185	59720	377030	145943*	1436	2000
1063,1	367,4	162,7	103,7	557,0	229,2	240,3	1421,1	7839,3	184,6*	5,1*	2000
101	115	123	72	81	101	126	100	99	34*	33*	2000
2,5	3,5	1,0	2,6*	3,9	3,6	3,4	3,0	3,7*	7,9	7,0	q3/00
5,1	7,7	-0,6	0,9*	2,0	10,4*	6,9*	0,5	3,5*	2,5	7,0*	jouluk.
10,1*	2,7*	3,5*	4,3	13,7	5,1	2,6*	5,4*	8,1	10,2	13,9*	jouluk.
3,0	4,2	3,4	4,4	3,7	1,6	1,3	2,7	2,7	20,2*	5,8	tammik.
4,2*	2,9	0,7*	2,2*	-0,7*	4,2	0,9*	3,3*	3,4*	11,2*	14,0*	marrask.
8,5	-0,1	1,6*	-6,1	-4,8	25,6*	10,2	-10,2	tammik.

*Poikkeukset: Väkiluku: USA, Japani ja Venäjä 1999 BKT: Venäjä ja Viro 1999 BKT/as: Venäjä ja Viro 1996 BKT (vuosimuutos): USA 00q4; Portugal 00q2; Kreikka ja Irlanti 1999 Teollisuustuotanto (vuosimuutos): USA ja Viro 0101; Kreikka, Portugal, Ruotsi ja EU-yht. 0011; Itävalta 0010; Irlanti 0007; Sveitsi 00q3 Työttömyysaste: USA 0101; Alankomaat 0011; Italia ja Britannia 0010; Viro 00q4; Norja 00q3; Sveitsi 00q2 Inflaatio: Itävalta, Tanska, Ranska, Kreikka ja Venäjä 0012 Vähittäiskaupan myynti (=volyyymi): Britannia 0101; Suomi, Norja, Venäjä ja Viro 0012; Belgia, Tanska, Kreikka, Portugal, Espanja ja Sveitsi 0010; USA ja EU-yht. 0009; Italia 9812 Osakkeet: Japani, Itävalta, Belgia, Tanska, Kreikka ja Norja 0012; Ruotsi 0010

Sykli sykkii myös uudessa ympäristössä

Funktionaalisen tulonjakosyklin syke näkyy Suomen taloudessa sotien jälkeen. Viimeisin – kuplatalouden, laman ja siitä nousun – sykli on voimakkain. Häviäisikö syklisyys nyt, kun on siirrytty euron myötä uuteen taloudelliseen ympäristöön? Tuskin.

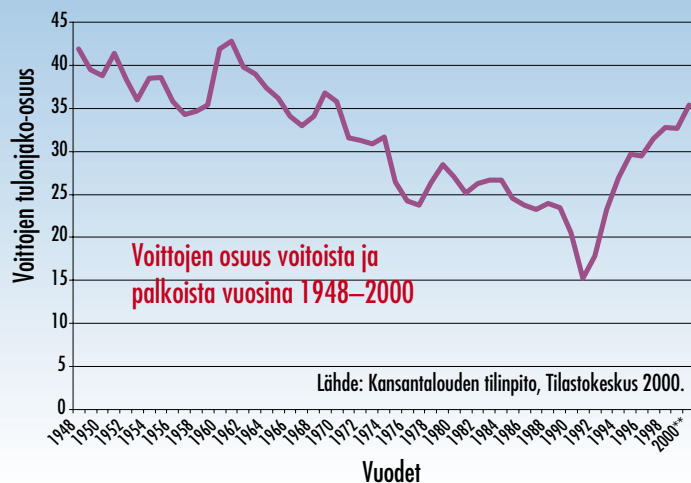
Ilja Kristian Kavonius

Talouden syklisyydessä on kysymys varsin yksinkertaisesta ilmiöstä: kun yritysten voitot pienenevät, ne karsivat tuotantokustannuksia – kun voitot lisääntyvät, pyritään myös tuotantoa lisäämään muun muassa työllisyyttä lisäämällä. Tässä esitetyissä kuvioissa voittoja kuvaava muuttuja on nettotoimintaylijäämän

osuuden vuosimuutos palkoista ja nettotoimintaylijäämästä. Työllisyyden vuosimuutuja on työllisyyden vuosimuutos.

Kuviossa I on kuvattu voittojen osuuden kehittyminen palkoista ja voitoista. Sarja ei ole aivan täysin verrannollinen. Vuoden 1960 osuuden tasokorotus johtuu tilastojärjestelmän muutoksesta. Aiemmin voittomuuttuja oli puhtaasti

elinkeinoharjoittajien tuloja ja toimintaylijäämää, mutta vuoden 1960 jälkeen voittomuuttujana on käytetty nettotoimintaylijäämää. Nettotoimintaylijäämässä on huomioitu enemmän eräiä, mm. laskennallinen asuntotulo. Myös vuonna 1975 tilastojärjestelmä on muuttunut, mutta tässä yhteydessä nettotoimintaylijäämän käsite ei ole muuttunut. Em. muutokset nä-

Jukka Pekkarinen ja Juhana Vartiainen (1993) käsittelivät kirjassaan *Suomen talouspolitiikan pitkä linja* tulonjakosyklin ja työllisyyden välistä riippuvuutta vuodesta 1950 vuoteen 1980. Tässä artikkelissa käytetty tulonjakosykli on hieman vastaavanlainen, mutta poikkeaa kuitenkin kirjassa esitetystä tulonjakosyklistä. Pekkarisen ja Vartiainen tulonjakosyklistä on poistettu aikatrendi. Tässä ei ole aikasarjapuhdistusta tehty. Syy on se, että aikatrendipuhdistukset ovat aina hieman konservatiivisia viimeisiä

vuosia kohtaan – palkkojen kansantulo-osuus on kääntynyt laskuun ja tätä on sinänsä vaikea huomioida täysimääräisesti viimeisissä vuosissa. Kun käsittely laajennetaan tähän päivään asti on trendiä vaikea hahmottaa. Toisaalta aikatrendin puhdistus lisää vain entisestään syklisyyttä – sama asia käy ilmi hyvin ilman aikasarjapuhdistusta. Tässä tarkastelussa on myös käytetty tulonjako-osuuksien ja työllisyyden vuosimuutoksia, kun taas Pekkarinen ja Vartiainen käyttävät absoluuttisia lukuja.

kyvät yhden vuoden tasomuutoksina käyrässä, käyrän laskevaan trendiin 90-luvulle saakka vaikuttaa rakennemuutos. Kuvion voittokomponentissa on mukana yrittäjätulot, joista iso osa oli maatalousyrittäjien tuloja 50- ja 60-luvulla. Sitten maatalousyrittäjien määrän väheneminen on pienentänyt voittojen tulojako-osuutta.

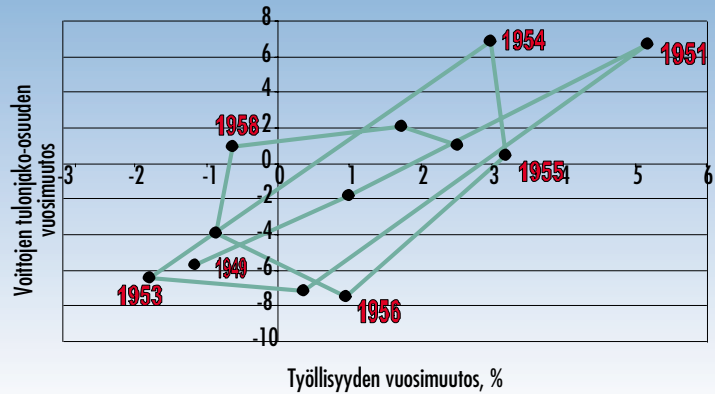
Tulonjaon ja devalvaatioiden suhde

Tämän artikkelin tarkoitus on kiinnittää huomiota tulonjaon ja devalvaation tai deflaation väliseen yhteyteen. Kuviosta 2 näkyy, että sekä voittojen tulojako-osuus että työllisyys olivat selvässä laskussa vuonna 1949 suhteessa edelliseen vuoteen. Jälleenrakennuksesta ja sotakorvauksista johtuen työllisyys kehittyi tavallista paremmin toisen maailmansodan jälkeen. Vuosina 1947-49 vallitsi hyvät vientisuhdanteet ja vientiteollisuus saavutti jo vuonna 1948 sotaa edeltäneen tason. Vuoden 1949 lopulla kohdattiin vientikysynnässä takaisku, joka synnytti ensimmäisen kerran sodan jälkeen merkittävää työttömyyttä. Taantuma jäi kuitenkin lyhyeksi. Vuonna 1949 markka devalvoitiin kahdesti ja talous kääntyi taas kasvuun. Lisäksi tilannetta entisestään paransi vuosina 1950-51 ns. Korean boomi eli Korean sodan seurauksena tullut kysynnän kasvu. Tämä näkyy kuviossa 2 sekä työllisyyden paranemisena että voittojen tulojako-osuuden kasvuna. (Vrt. esim. Fellman – Lindholm 1996, ss. 33-36)

Vuonna 1952 Suomi kohtasi lyhytaikaisen taantuman. Tässä vaiheessa ehdittiin jo keskustella devalvaatio- tai deflaatiopolitiikasta, mutta ei toteutakaan niitä. Vuonna 1953 alkoi taas suotuisa suhdannepoliittinen vaihe. Voittojen tulojako-osuus ja työllisyys kääntyivät kasvuun (kuvio 2). Korean buumin jälkimainingeissa inflaatio kääntyi nousuun. Tämä herätti tyytymättömyyttä työmarkkinoilla, kun inflaatio söi palkkorotukset. Yleislakko alkoi vuonna 1956. Samaan aikaan alkoivat kansainväliset suhdanteet heikentyä ja tämä vaikutti Suomen vientimahdollisuuksiin. Hintataso nousi entisestään. Voittojen tulojako-osuus kääntyi laskuun vuonna 1956. Seuraavana vuonna

Kuvio 2

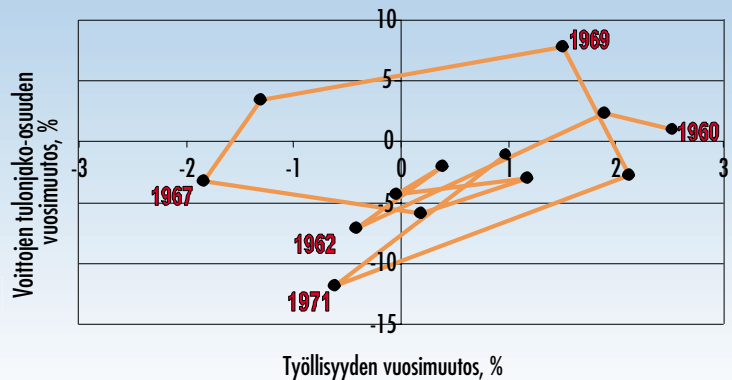
Voittojen tulojako-osuuden ja työllisyyden vuosimuutos vuosina 1949–60

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus 2000.

Kuvio 3

Voittojen tulojako-osuuden ja työllisyyden vuosimuutos vuosina 1960–72

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus 2000.

työllisyys kääntyi laskuun (kuvio 2). Loppuvuonna 1957 toteutettiin 39 prosentin devalvaatio. Tämä näkyy sekä kuviossa 1 että 2 voittojen tulojako-osuuden kasvuna ja seuraavina vuosina työllisyyden paranemisena.

1960-luvulla voittojen osuus laski

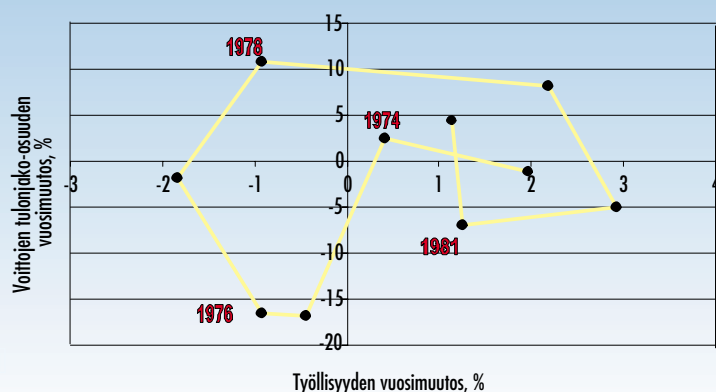
Kansainvälinen talous kasvoi 1960-luvulla vakaasti ilman nopeaa inflaatiota ja Suomenkin talouskehitys oli suotuisampaa kuin edellisinä vuosikymmeninä. Voittojen osuus tulojako-osuudesta oli vuodesta 1962 vuoteen 1968 jatkuvasti laskussa (kuvio 3 ja 1). Vuonna 1959 alkanut suhdannenousu jatkui nopeana aina vuoteen 1962 asti, jolloin koettiin vähäinen taantuma. Tämä näkyy kuviossa 3 työllisyyden laskuna. Talouskasvu kuitenkin nopeutui ja kasvu jatkui aina vuoteen 1967 asti. Voittojen tulojako-osuus oli laskussa, tuotannon hintakilpailukyky heikkeni ja kauppataseen alijäämä oli kasvussa. Vuonna 1967 tilannetta paheni

si kansainvälinen taantuma, joka vähensi vientikysyntää. Kuviosta 3 on havaittavissa, että vuonna 1967 työllisyys kääntyi myös laskuun. Tällöin jouduttiin turvautumaan jälleen devalvaatioon. Tällä kertaa devalvaatio oli peräti 31 prosenttia. Silloista devalvaatiota ei nähty pelkästään menneen kustannuskehityksen kompensointina, vaan myös aktiivisena rakennepolitiikkana. (Vrt. esim. Pekkarinen – Vartiainen 1993, ss. 247-249.)

Kuviosta 3 on havaittavissa, että devalvaation myötä siirryttiin kasvun aikaan. Yrityksien voitot kasvoivat ja työllisyys parani. 1970-luvun alussa talouskasvu alkoi hiipua. Kansainvälinen valuuttajärjestelmä Bretton Woods oli osoittanut rakoilun merkkejä jo aiemmin, mutta 1970-luvun alussa järjestelmä romahti lopullisesti. Maailmalla luovuttiin yleisesti kiinteistä valuuttakursseista. Vuonna 1971 markan dollari-kurssi pidettiin vakaana, mikä taas johti markan noin kuuden prosentin devalvoi-

Kuvio 4.

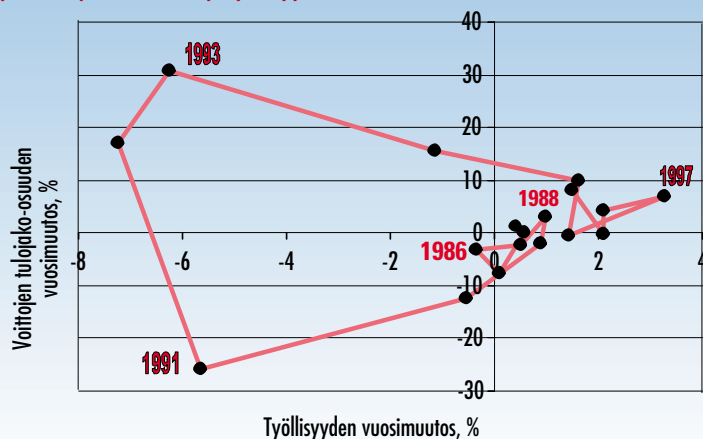
Voittojen tulojako-osuuden ja työllisyyden vuosimuutos vuosina 1973–82

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus 2000.

Kuvio 5.

Voittojen tulojako-osuuden ja työllisyyden vuosimuutos vuosina 1983–2000

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus 2000.

tumiseen suhteessa muihin valuuttoihin. Kuten kuviostakin (3 ja 4) on havaittavissa, työllisyys kääntyi taas kasvuun ja yritysten tulostilanne parani. Öljykriisin yhteydessä vuonna 1973-74 öljyn hinta nousi jyrkästi ja tämä kiihdytti entisestään inflaatiota. Öljyn hinnan nousulla ei ollut Suomelle yhtä vakavia vaikutuksia kuin muille Euroopan maille, sillä öljy oli päätuontiartikkeli Neuvostoliitosta ja Neuvostoliiton kanssa käyty oli bilateraali kauppaa. Tuonnin arvon kasvettua Neuvostoliitosta Suomen vientipotentiaali kasvoi. Idänkaupan pullonkaulana oli aiemmin juuri se, että Suomi ei pystynyt kasvattamaan tuontiaan Neuvostoliitosta. Öljyn hinnan nousu ei suinkaan ollut Suomelle sinänsä edullista, heikentäähän se vaihtosuhdetta, jolla Suomi osallistuu kansainväliseen kauppaan. (Vrt. esim. Hjerpe - Vartia 1997, ss. 10-11.)

”Kasvun kultainen kausi” oli ohi ja Suomessa kohdattiin kokonaan uusi-il-

miö, stagflaatio. Hinnat nousivat voimakkaasti ja samaan aikaan työttömyys lisääntyi. Kehitys näkyy kuviossa 4 työllisyyden heikkenemisenä ja samalla voittojen tulojako-osuuden pienene- misenä. Suomen Pankki oli käytännössä jo siirtynyt vuonna 1973 takaisin kiinteisiin valuuttakursseihin ja sitonut markan ulkomaankauppaosuuksilla painotettuun valuuttakoriin. Vuonna 1977 markka sidottiin muodollisesti tähän koriin. Samana vuonna markka devalvoitiin kahdesti. Devalvaatioiden yhteisvaikutus oli yhdeksän prosenttia. Lisäksi seuraavana vuonna toteutettiin kahdeksan prosentin devalvaatio. Kuten kuviosta on nähtävissä voittojen tulojako-osuus kääntyy selvään kasvuun. Vuonna 1978 työttömyys kasvoi huippuunsa, peräti yli seitsemän prosentin. Tämän jälkeen työllisyys kääntyi taas nousuun. (Vrt. esim. Siimes - Tarkka 1997, ss. 319-322.)

Vuonna 1979 Suomen talous kääntyi taas kasvuun. Työllisyys parani ja yritysten voitot lisääntyivät (kuvio 4 ja 1). Vuosina 1979 ja 1980 talouden kasvua ja ylikuumenemista pyrittiin hillitsemään yhteensä neljän prosentin revalvaatiolla. Yritysten voitot kääntyivät lievästi laskuun (kuvio 4 ja 1). Vuonna 1982 toteutettiin 10 prosentin devalvaatio.

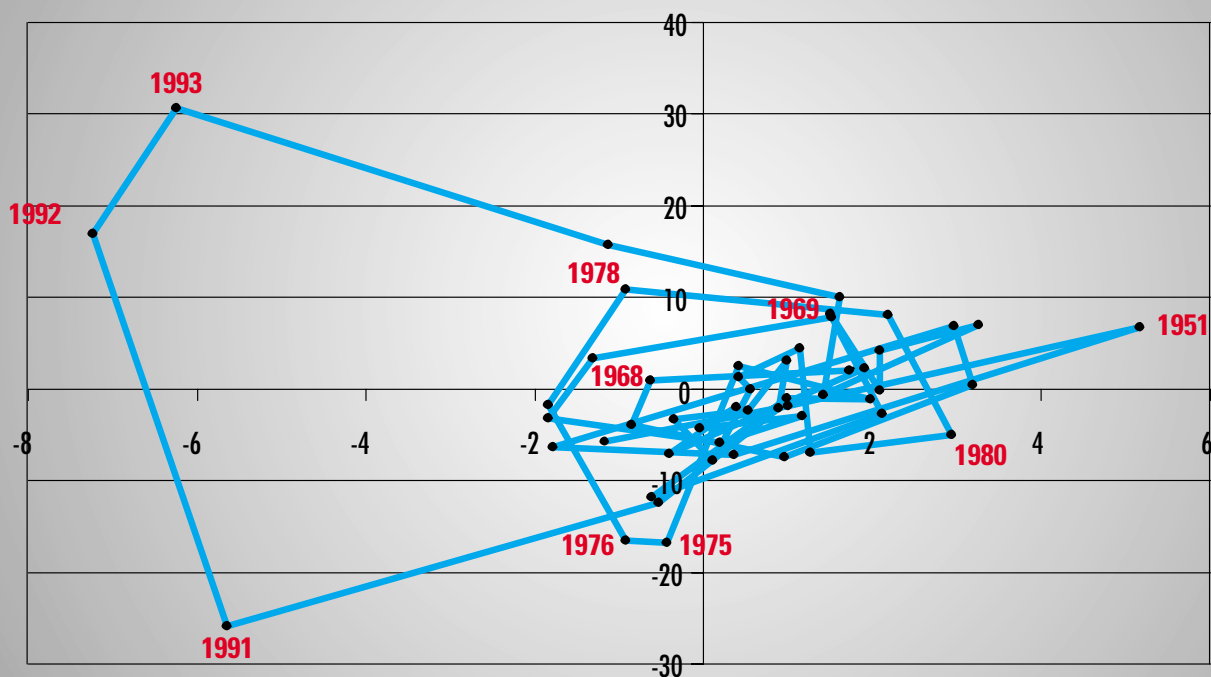
1980-luvulla tyyntä myrskyn edellä

1980-luku oli taloudellisen kasvun ja vapautumisen aikaa. Vuonna 1988 talous alkoi osoittaa ylikuumenemisen merkkejä. Ylikuumenemiseen olivat puolestaan vaikuttaneet kansainvälisen nousukauden ohella sisäiset tekijät, joihin huonosti ajoitetuilla talouspoliittisilla päätöksillä oli keskeinen osuus. Rahoitusmarkkinat vapautettiin juuri nousukauden alla ja verotuksen aiheuttamia vääristymiä luottomarkkinoihin ei korjattu. Laajat korkojen vähennys-oikeudet paisuttivat luottojen kysyntää, samalla kuin talletusten verovapaus, pääomien vapautunut maahan-tuonti ja pankkien kilpailu markkinaosuuksista kasvatti luottojen tarjontaa. Samaan aikaan veroja alennettiin yhä lisääntyvissä määrin. 1989 ylikuumenemista yritettiin hillitä neljän prosentin revalvaatiolla. Revalvaatio tehtiin kuitenkin liian myöhään ja lisäsi devalvaatiopaineita. (Vrt. esim. Pekkarinen - Vartianen 1993, ss. 422-430.)

Kesäkuussa 1991 markka kytkettiin yksipuolisesti Euroopan yhteisön yhteiseen valuuttaan ecuun. Päätös oli harkitsematon ja paniikinomainen. Ruotsi oli tehnyt yllättäen hieman aiemmin vastaavan päätöksen ja Suomi seurasi Ruotsin päätöstä. Päätöksen myötä luottamus markkaan palasi hetkeksi, mutta heikkeni jälleen, kun osoittautui, että Suomen taloudellinen tilanne oli heikompi kuin oli luultu. Omat talouspoliittiset virheet sattuivat sinänsä kohtalokkaaseen aikaan. Neuvostoliitto romahti ja vuonna 1991 vienti Neuvostoliittoon tippui 70 prosentilla. Samaan aikaan kansainvälinen taantuma oli alkamassa ja Suomen viennillä oli vaikeuksia myös länsimarkkinoilla. Spekulaatiopaineiden edessä Suomi ajautui 12 prosentin devalvaati-

Kuvio 6

Voittojen tulojako-osuuden ja työllisyyden vuosimuutos vuosina 1948–2000

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus 2000.

oon. Epäluottamuksen jatkuessa markka päästettiin kellumaan syyskuussa 1992. Markka devalvoitui vuoden loppuun mennessä 13 prosenttia. Vuonna 1993 luottamus markan arvoa kohtaan parantui ja markka vahvistui vuoden 1994 syksyyn asti. Lokakuussa 1996 Suomi liittyi Euroopan vaihtokurssimekanismiin, ERM:iin. Tällöin sallittiin 15 prosentin vaihteluväli suhteessa Suomen markan ecun keskipurssiin. Vuoden 1999 ensimmäisenä päivänä käytännössä siirryttiin euron käyttöön. Tällöin poistui luonnollisesti myös devalvaation mahdollisuus. (Vrt. esim. Siimes – Tarkka 1997, ss. 319-324.)

Vuoden 1988 ylikuumeneminen on nähtävissä kuviossa 5 voittojen tulojako-osuuden laskuna. Vuosina 1990 ja 1991 työllisyys oli jo voimakkaassa laskussa. Vuonna 1992 työllisyys heikkeni yhä, mutta devalvaation myötä voittojen tulojako-osuus kääntyi nousuun. Vuonna 1995 työllisyys kääntyi ensimmäisen kerran viiteen vuoteen nousuun.

1990-luvulla voittojen osuus kasvanut rajusti

Vuonna 2000 tilanne näyttää vakaalta: työllisyys paranee ja voittojen tulojako-osuus kasvaa voimakkaasti. On

mielenkiintoista nähdä, kuinka kauan kasvu jatkuu – tuskin loputtomasti, sillä kuten kuviosta 1 on havaittavissa voittojen tulojako-osuuden kasvu on ollut viime vuosina varsin voimakasta. Kun kuviot 2–5 yhdistetään, ne muodostavat syklimäisen kuvion, jossa ulommaisena syklinä on viimeinen, voimakkain suhdannesykli (Kuvio 6). Mitä syvempi lama ja voimakkaampi sen jälkeinen kasvu, sitä suurempi on sykli.

On mielenkiintoista nähdä, millaisiin ratkaisuihin seuraavissa sykleissä päädytään, kun vanha ratkaisu, devalvaatio on poistunut. Syklisyys on nimittäin tuskin hävinnyt. Voisi kuitenkin olettaa, että syklisyys ei ole niin voimakasta kuin ennen, mikäli euro takaa Suomelle vakaamman kasvuympäristön.

Uusiksi ratkaisuksi kävisi lähinnä pitkäjänteinen talouspolitiikka, sisäinen devalvaatio tai talouden syklien ehdoilla eläminen. Toisaalta taloudessa on runsaasti liikkumavaraa, sillä kuten kuviosta 1 on havaittavissa palkansaajakorvauksien osuus voitoista ja palkansaajakorjauksista on poikkeuksellisen alhainen. Tämän tilanteen taustalla on poikkeuksellisen suuri tuottavuuden kasvu ja maltillinen ansiotasonkehitys,

joka ei ole ulosmitannut 1990-luvun alun devalvaation hedelmiä.

Kirjoittaja on yliaktuaari Tilastokeskuksen Kansantalouden tilinpidon yksikössä.

Lähteet:

Fellman, Susanna ja Lindholm, Christian: *Tillväxt, omvandling och kris – Finlands ekonomi efter 1945*. Södeström & C:O Förlags AB, Helsingfors 1996.

Hjerppe, Riitta ja Vartia, Pentti: *Taludellinen kasvu ja rakennemuutos 1860 – 1995*. Artikkelikirjasto: *Kansantaloutemme – rakenteet ja muutos*. Toimittaneet Heikki A. Loikkanen, Jukka Pekkarinen, Suvi-Anne Siimes ja Pentti Vartia. Taloustieto OY, Tampere 1997.

Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus 2000.

Pekkarinen, Jukka ja Vartiainen, Juhana: *Suomen talouspolitiikan pitkä linja*. WSOY, Juva 1993.

Siimes, Suvi-Anne ja Tarkka, Juha: *Rahapolitiikka ja inflaatio*. Artikkelikirjasto: *Kansantaloutemme – rakenteet ja muutos*. Toimittaneet Heikki A. Loikkanen, Jukka Pekkarinen, Suvi-Anne Siimes ja Pentti Vartia. Taloustieto OY, Tampere 1997.

Sijoittaminen

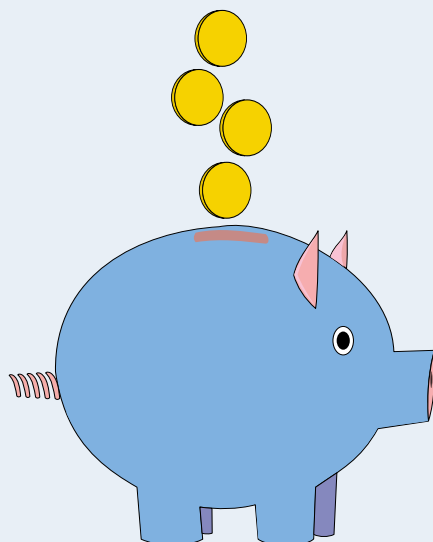
edelleen pienen piirin puuhaa

Pertti Kangassalo

Pankkitalletukset ovat edelleen säilyttäneet asemansa suomalaisten selvästi suosituimpina sijoitustapoina. Sijoittaminen erilaisiin arvopapereihin alkoi lisääntyä vuoden 1999 syksyllä, mutta tasaantui sitten viime vuoden puolivälin jälkeen.

Tilastokeskuksen kuluttajabarometrissa on perinteisesti tiedusteltu kotitalouksien aikomuksia sijoittaa säästöjään eri kohteisiin haastatteluhetkeä seuraavan 12 kuukauden aikana. Vuoden 1999 loppupuolella alkoi vuosia jatkuneen vakaan menon jälkeen näkyä selviä merkkejä kotitalouksien sijoittamisinnon kasvusta (kuvio 1). Varsinkin pörssiosakkeet, sijoitusrahastot ja vakuutussäästöt alkoivat aikomuksilla mitaten kiinnostaa kotitalouksia selvästi enemmän kuin aikaisemmin. Kesällä 2000 jo noin 20 prosenttia kaikista kotitalouksista suunnitteli sijoittavansa rahastoihin ja noin 15 prosenttia vakuutuksiin. Jälkimmäiset aiheet ovat tästä yhä lisääntyneet näihin päiviin.

Aikomukset suoriin osakesijoitukseen eivät enää vuoden 2000 alun huipun jälkeen jaksaneet lisääntyä, melkein päinvastoin. Myös rahastojen kohdalla on havaittavissa hiipumista. Koko viime vuoden jatkunut pörssi-kurssien heilunta ja lasku sekä kuluttajien talousluottamuksen syksyinen notkahtaminen ovat todennäköisiä syitä arvopaperisijoitusaikeiden tasaantumiseen viime kuukausina. Pelätty velalla

Pankkitili on säilyttänyt asemansa suomalaisten yleisimpänä sijoituskohteena.

sijoittaminen on edelleen ollut hyvin vähäistä.

Suomalaiset varovaisia

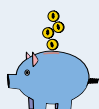
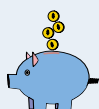
Arvopapereiden ja vakuutusten ohella kotitalouksien kiinnostus myös asunto- tai kiinteistösijoitukseen on ollut vakaassa kasvussa. Kuitenkin kaikkein suosituimpia sijoituskohteita ovat

edelleen erilaiset pankkitilit tai -talletukset. Mikään muu kohde ei toistaiseksi ole uhannut niiden asemaa, eikä niiden suosio ole viime aikoinakaan heikentynyt.

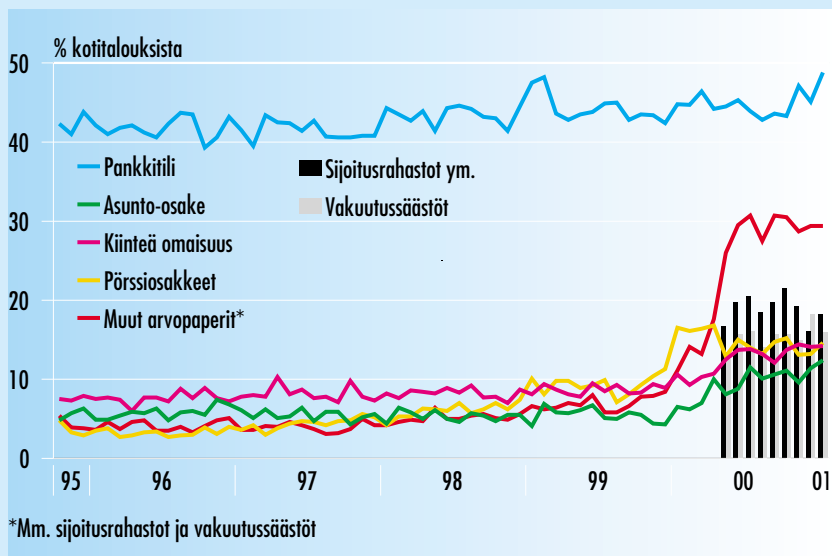
Kaikesta päätellen kotitalouksille on monen suotuisan talousvuoden aikana kertynyt ylimääräistä rahaa, jolle kuumeisesti haetaan otollista käyttökohdetta. Talouden kovasta kasvusta huolimatta kulutus on kehittynyt Suomessa maltillisesti, mutta toisaalta suomalaiset ovat myös varovaisia sijoittamaan säästöjään tai ottamaan velkaa mihinkään epävarmana koettuun – päinvastoin kuin esimerkiksi amerikkalaiset kuluttajat.

Loppuvuodesta ei suuria muutoksia

Lokakuussa 2000 kuluttajabarometriin liitettiin kysymyspaketti kotitalouksien sijoituskohteista haastatteluhetkellä. Samat kysymykset toistettiin hieman paranneltuina tammikuussa 2001. Lähtökohdaksi oli selvittää kotitalouksien sijoituksia nimenomaan ”tuotonhaku-mielessä”, ei kotitalouksien varallisuutta. Siksi kysymyksillä ei haettu tietoa esimerkiksi rahan makuuttamisesta tavallisella palkkatilillä tai sellaisesta omistusasunnosta, jossa itse asutaan,

Kotitalouksien aikomukset sijoittaa säästöjä eri kohteisiin seuraavan 12 kuukauden aikana Kuvio 1

*Mm. sijoitusrahastot ja vakuutussäästöt

Lähde: Kuluttajabarometri. Tilastokeskus

vaan varsinaisista sijoitustileistä ja -asunnoista arvopaperien ja muiden todellisten sijoituskohteiden ohella.

Taulukosta 1 nähdään, että aivan viime kuukausina ei ole tapahtunut suuria muutoksia sijoittavien kotitalouksien prosenttiosuuksissa, vaikka muun muassa rahastoihin virrannut rahamäärä romahti loppuvuodesta. Sekä loka- että tammikuussa noin 30 prosenttia kaikista kotitalouksista ilmoitti sijoittaneensa arvopapereihin yleensä. Kotitalouksista 21 prosenttia oli sijoittanut suoraan pörsstiasakkeisiin, 15 prosenttia rahastoihin ja 3 prosenttia joukkovelkakirjoihin.

Vakuutussäästämisen suosio on edelleen hieman kasvanut lokakuusta tammikuuhun, sillä tammikuussa jo 19 prosenttia kotitalouksista oli ottanut säästö- tai sijoitusvakuutuksen. Muista sijoituskohteista pankkitilejä ja sijoitusasuntoja koskevat kysymykset valitettavasti epäonnistuivat teknisesti lokakuun kyselyssä, mutta tammikuussa 27 prosenttia kotitalouksista kertoi sijoittaneensa rahaa määräaika- tai sijoitustileille pankkiin ja 13 prosenttia sijoitusasuntoon tai -kiinteistöön.

Linjassa aiempiin tutkimuksiin

Verrattuna Tilastokeskuksen vanhempiin varallisuustutkimuksiin kuluttajabarometrin vastaukset ovat aika hyvin linjassa: Arvopaperisijoitukset ovat viime vuosikymmenen lamavuosien jälkeen palautuneet suunnilleen sille tasolle, millä ne olivat kovana pörssivuonna 1988. Rahastot ovat vain tulleet vahvasti kuvaan mukaan ja näyttävät nipistäneen jonkin verran suorien osakesijoitusten osuudesta. Vakuutussäästöt ovat kasvaneet selvästi jopa 1980-luvun loppuun tilanteeseen verrattuna.

Määräaika- ja sijoitustilien 27 prosentin osuus vaikuttaa varallisuustutkimuksen tietojen rinnalla liian suurelta, ja onkin mahdollista, että nopeassa puhelinkyselyssä vastaajilta on lipsahtanut jonkin verran mukaan myös tavallisia käyttely- tai säästötilejä.

Rahastotkaan eivät poikke

Mielenkiintoista on tarkastella, miten paljon erityyppiset kotitaloudet ovat sijoituksia tehneet. Heti käy ilmi sijoittaneiden kotitalouksien osuuksien epätasaisuus eri taustatietojen mukaan. Esimerkiksi arvopapereihin oli tammikuussa 2001 sijoittanut yli puolet ylimmän bruttotulonjäljänneksen talouksista sekä yrittäjätalouksista (kuvio 2). Muita 50 prosentin osuutta lähenteleviä ryhmiä olivat tammikuussa pääkaupunkiseudun taloudet sekä korkea-asteen koulutuksen saaneiden ja ylempien toimihenkilöiden taloudet. Alimman tulonjäljänneksen, Itä-Suomen, työttömien ja työntekijöiden taloudet sekä 55–74-vuotiaat yksinasuvat edustivat arvopaperisijoituksissa häntäpäätä alle 20 prosentin osuuksillaan.

Sijoitusrahastoja on markkinoitu kovasti parina viime vuonna tavallisten ihmisten sijoituskohteina. Ne eivät kuitenkaan poikke arvopapereista yleensä: Rahastoihinkin ovat toistaiseksi sijoittaneet pääasiassa yhteiskun-

Kotitalouksien sijoituskohteet 1988–2001, % kotitalouksista

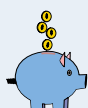
	v. 1988	v. 1994	v. 1998	10/2000	1/2001
Pörsstiasakkeet	26	19	24	21	21
Sijoitusrahastot	1	1	3	15	15
Joukkovelkakirjat	5	3	3	3	3
Arvopaperit yhteensä	28	21	27	29	30
Määräaika- tai sijoitustilit	21	15	14	..	27
Vakuutussäästöt	12	11	15	17	19
Sijoitusasunto tai -kiinteistö	..	10	11	..	13

Lähteet:

Varallisuustutkimus. Tilastokeskus (vuositiedot 1988, 1994 ja 1998)

Kuluttajabarometri. Tilastokeskus (kuukausitiedot 10/2000 ja 1/2001)

Tiedonkeruumenetelmien erojen vuoksi tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia.

Suomalainen kaihtaa riskejä sijoittaessaan säästöjään tai ottaessaan velkaa.

nan hyväosaiset eli ne, joilla on, mistä sijoittaa. Varakkaat kotitaloudet hallitsevat ymmärrettävästi myös varsinkin asunto- ja kiinteistö-sijoituksia.

Sitä vastoin vakuutussäästöjen ja varsinkin määräaika- ja sijoitustilien tarkastelu muuttaa kuvaa jossain määrin. Vakuutuksetkin ovat toki helpommin suurituloisten talouksien ulottuvilla, mutta varsinkin alueellisesti omistussuudet ovat arvopapereista ja sijoitusasunnoista poiketen hyvin samaa keskimääräistä luokkaa. Lisäksi vakuutussäästöt tuntuvat kiinnostavan lapsiperheitä huomattavan paljon; näistä lähes 30 prosenttia oli sijoittanut erilaisiin säästö- tai sijoitusvakuutuksiin.

Sijoittaminen heijastaa tuloeroja

Toistaiseksi vain pankkitilisijoituksia voi pitää jonkinlaisena ”kansankapitalismina”. Määräaika- tai sijoitustileille oli nimittäin sijoittanut tammikuussa selvästi keskimääräistä useampi eli noin kolmannes sellaisista kotitalousryhmistä kuin maatalousyrittäjät, eläkeläiset, omaa kotitaloutta hoitavat, Pohjois-Suomessa asuvat sekä toiseksi alimman tuloneljänneksen taloudet.

Kuvio 3 paljastaa edellä kuvaillun ehkä selvemmin: Ylimmän bruttotuloneljänneksen taloudet ovat yliedustettuina kaikissa sijoituskohteissa. Toisaalta alimman tuloneljänneksen taloudet ovat puolestaan aliedustettuina kaikissa sijoituskohteissa. Muiden paitsi pankkitilien kohdalla kahden ylim-

män tuloneljänneksen yhteinen osuus on selvästi yli puolet kaikista sijoittaneista kotitalouksista. Mielenkiintoinen yksityiskohta ovat ne kotitaloudet, jotka eivät ole haastattelussa tienneet tai halunneet paljastaa tulojaan (”tulot tuntemattomat”). Näillä talouksilla näyttäisi olevan suhteellisen paljon vakuutussäästöjä ja asuntosijoituksia.

Pankkitalletukset vetovoimaisia

Kotitaloustyypeistä eri-ikäisten yksinasuvien ryhmä on kokoonsa nähden vähäinen tekijä sijoitusmarkkinoilla. Sitä vastoin kahden tai useamman aikuisen muodostamat taloudet ovat yliedustettuina varsinkin asunto- ja arvopaperisijoittajina. Näistä lähes joka toinen on usean hengen

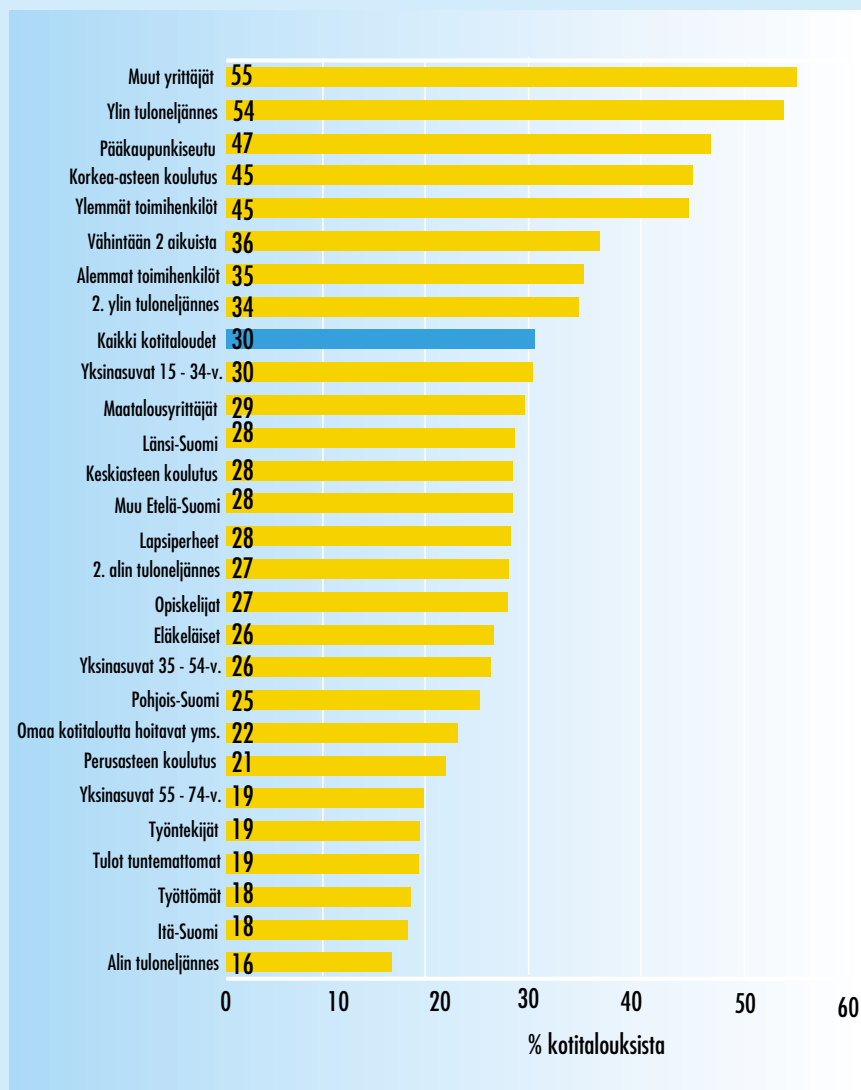
aikuistalous. Ja mihin edellä jo viitattiin, lapsiperheet ovat kotitaloustyypeistä merkittävin vakuutuksiin sijoitettava ryhmä.

Alueellisesti etenkin arvopaperi- ja asuntosijoittaminen on suhteellisesti selvästi vilkkainta pääkaupunkiseudulla, mikä onkin aivan luonnollista. Pohjois-suomalaisia tuntuvat kiinnostavan suhteellisen paljon pankkitilit ja itäsuomalaisia vakuutussäästöt.

Tammikuun kuluttajabarometrin sijoitusaikomustietojen perusteella on odotettavissa, että pankkitilien ja -talletusten ylivoima jatkuu tänäkin vuonna, jopa aikaisempaa selvempänä (kuvio 4). Erilaisiin arvopapereihin ja vakuutussäästöihin aikoo sijoittaa jopa 15–20 prosentilla talouksista, mutta

Kuvio 2

Kotitalouksien arvopaperisijoitukset eri taustatietojen mukaan tammikuussa 2001

Lähde: Kuluttajabarometri. Tilastokeskus

on huomattava, että epävarmojen aikomusten ("ehkä") osuus vastauksista on suuri verrattuna useimpiin muihin sijoituskohteisiin. Sijoitussäästämisen kasvulle on kaikkiaan hyvät edellytykset, sillä peräti 62 prosenttia kuluttajista mielsi tammikuussa ajankohdan otolliseksi säästämiselle.

Ei hetkauta tavallista taloutta

Miksi yleensä aiotaan säästää tai sijoittaa? Ainakin sijoittamista monet varmasti harrastavat silkasta rahanhimos- ta, mutta muitakin motiiveja voi olla. Kuluttajabarometrin perusteella (ku- vio 5) tärkeimpiä syitä säästämiselle ovat valmistautuminen mahdollisen pa-

Sijoittaminen rahastoihin tasaantui viime vuonna.

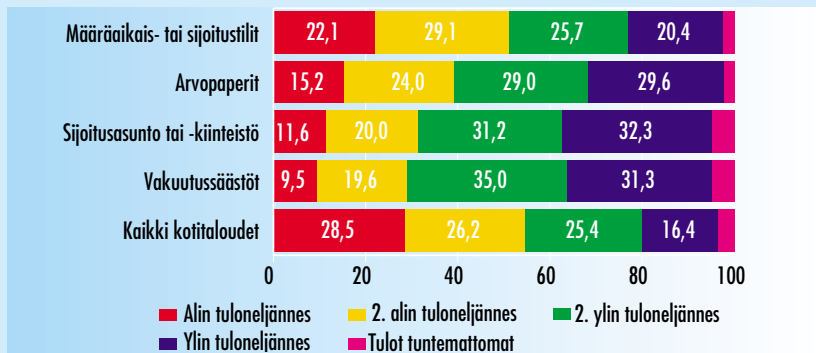
han päivän varalle (tammikuussa 54 % kaikista talouksista) sekä matkustus- tai lomanviettosuunnitelmat (44 %). Myös kestotavaroiden hankinta ja ve- lanhoito (ns. pakkosäästäminen) ovat yleisiä säästämismotiiveja. Kestotava- roiden hankinta ei tosin ole niin varma motiivi kuin muut syyt.

Edellä olevan perusteella voidaan sanoa, että varsinainen arvopaperi- tai muu sellainen sijoittaminen on toistai- seksi suhteellisen pienen, varakkaim- man kansanosan puuhaa. Näin sillä ei voi Suomen talouselämässä olla kovin suurta reaali vaikutusta. Kotitaloudet eivät ole kiinnittäneet hyvinvointiaan pörssiin eivätkä siksi noteeraa esimer- kiksi pörssikurssien epävarmuutta niin paljon, että – ainakaan pitkäksi aikaa – antaisivat sen vaikuttaa kulutuskäyttä- tymiseensä tai edes näkemyksiinsä ta- loudesta. Eivätkä korkeasti koulutettu- jen tai suurituloisten sijoittajakotita- louksienkaan raha-asiat yleensä ro- mahda pieniin kurssiheilahteluihin tai muihin mahdollisiin takaiskuihin.

Yliaktuaari Pertti Kangassalo on kuluttajabarometrin tekijä Tilas- tokeskuksen taloudelliset olot -yksiköstä.

Kuvio 3

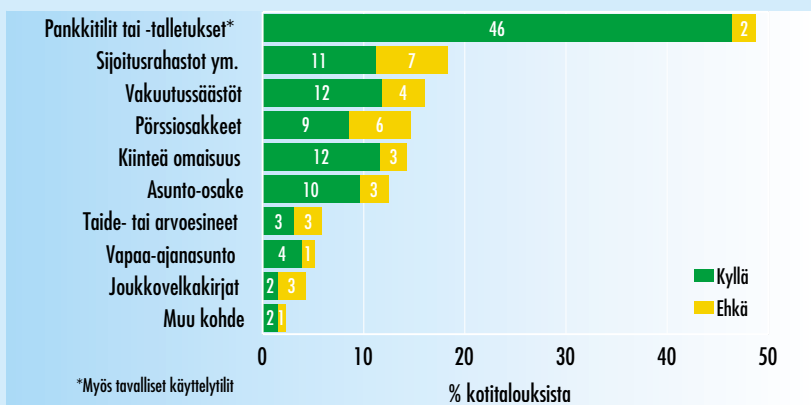
Kotitalouksien jakautuminen eri sijoituskohteiden ja bruttotulojen mukaan tammikuussa 2001

Lähde: Kuluttajabarometri. Tilastokeskus

Kuvio 4

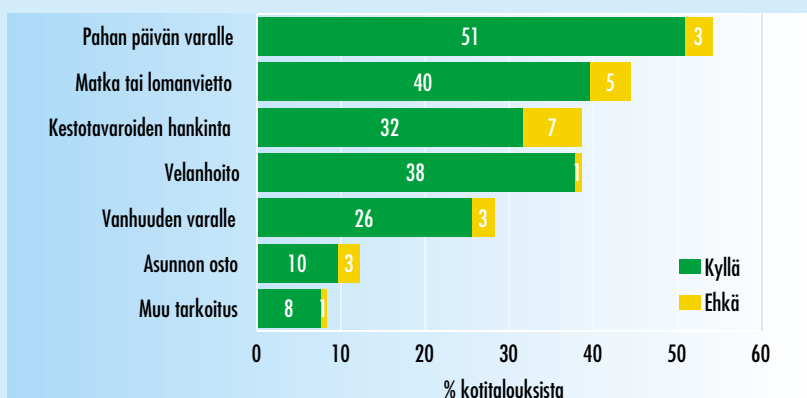
Kotitalouksien aikomukset sijoittaa säästöjä eri kohteisiin seuraavan 12 kuukauden aikana tammikuussa 2001

Lähde: Kuluttajabarometri. Tilastokeskus

Kuvio 5

Kotitalouksien säästämisen motiivit seuraavan 12 kuukauden aikana tammikuussa 2001

Lähde: Kuluttajabarometri. Tilastokeskus

Kuntien hankinnoista lähes puolet yksityisiltä

Pekka Lith

Kunnat käyttävät vuosittain kymmeniä miljardeja erilaisten palvelujen ja tuotteiden hankintaan. Asiakaspalvelujen ostot ovat viime vuosina jonkin verran vähentyneet, kun taas välituotepalvelujen ostot ovat lisääntyneet. Hankinnoista suurempi osa on tehty julkisilta kuin yksityisiltä aloilta.

Vuonna 1999 kuntien tavara- ja palveluostot kulutukseen olivat 52 miljardia markkaa, mikä oli 44 prosenttia kuntien käyttömenoista (noin 119 mrd. mk). Summaan ei sisälly investointimenoja eikä itsenäisten liikelaitosten tai yhtiöitettyjen palvelulaitosten tavara- ja palveluostoja.

Edellisestä vuodesta hankintojen arvo kasvoi neljällä miljardilla markalla.

Hankinnoista palveluostoja oli 37 miljardia markkaa. Tavarahankinnat ja vuokrat olivat 15 miljardia markkaa. Palveluostot jaetaan kahteen ryhmään, jotka ovat asiakaspalvelut ja niin sanotut muut palvelut.

Asiakaspalvelujen ostot, kuten lasten päivähoitopalvelujen ostot ulkopuoliselta palveluntuottajalta, ovat kuntalaisille tarkoitettuja lopputuotepalvelujen ostoja. Asiakaspalvelujen ostot jakaantuvat ostoihin valtiolta, muilta kunnilta, kuntayhtymiltä ja yksityiseltä alalta.

Muiden palvelujen ostot koostuvat kunnan omaa palvelutuotantoa varten hankituista välituotepalveluista, kuten siivous-, pesula-, toimisto-, pankki- ja asiantuntijapalveluista. Lähes kaksi kolmasosaa kuntien palveluostoista on kuitenkin asiakaspalveluja.

Tarkasteluaikajaksolla 1994–99 asiakaspalvelujen ostot ovat vähentyneet yli puolelta miljardeilla markalla. Vähennys on tapahtunut kuntien ostoista kuntayhtymiltä ja toisilta kunnilta. Muun muassa viime vuosina yleistynyt

kuntayhtymien purkaminen on vähentänyt asiakaspalvelujen ostoja kuntayhtymiltä.

Sen sijaan välituotepalvelujen ostot ovat lisääntyneet jatkuvasti. Nopeinta kasvu on ollut rakentamis- ja kunnossapitopalveluissa, majoitus- ja ravitsemuspalveluissa, puhtaanapito- ja pesulapalveluissa sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Palveluostojen kasvuun on vaikuttanut palvelujen ulkoistaminen.

Välituotteista pääosa

Arviolta 55 prosenttia kaikista kuntien hankinnoista materiaalihankinnat mukaan lukien on tehty muilta julkisyhteisöiltä, kuten muilta kunnilta, valtiolta ja kuntayhtymiltä.

Asiakaspalvelujen hankinnoista yksityisen alan osuus on ainoastaan 14 prosenttia, joskin ostot yksityiseltä alalta ovat kasvaneet noin miljardilla markalla vuodesta 1994 alkaen. Välituotehankinnoissa sitä vastoin pääosa kuntien hankinnoista, eli 80 prosenttia, on tehty yksityiseltä alalta.

KUNTIEN TAVARA- JA PALVELUOSTOT KULUTUKSEEN VUONNA 1999

miljardia markkaa

Asiakaspalvelut	Välituotepalvelut	Vuokrat	Aineet ja tarvikkeet
23,2	13,9	7,3	7,2

YKSITYISTEN OSTOPALVELUJEN MERKITYS KUNTIEN PALVELUTUOTANNOSSA JA PALVELUYRITYSTEN TOIMINNASSA 1999

	Kuntien ostopalvelut, mrd. mk	Kuntien ostopalvelut yritysten liikevaihdosta, %-arvio	Ostopalvelujen osuus kuntien palvelutuotannossa
Ateriapalvelu	0,1-0,2	5	pieni
Henkilöliikenne	1,0-1,3	9 (taksit 25)	kohtalainen
Koulutus	0,2	4	pieni
Siivous	0,2	8	pieni
Sosiaalipalvelut	2,7	80	pieni
Tekninen suunnittelu	1	20-30	suuri
Tekstiilihuolto	0,1	9	suuri
Tietotekniikka	0,9	15	kohtalainen
Terveyspalvelut	0,5	7	pieni
Ympäristöhuolto	0,2	10	suuri

Lähde: Markkinoiden toimivuus I, KTM:n tutkimuksia ja raportteja 23/2000

Asiakaspalveluista ja välituotepalveluista aidon yksityisen alan osuutta on kuitenkin vaikea arvioida, sillä merkittävä osuus ostoista tehdään kolmannelta alalta (säätöt, yhdistykset). Kolmannen alan merkitys on suuri etenkin sosiaalipalveluissa sekä myös koulutus- ja terveyspalveluissa.

Yksityisten ostopalvelujen merkitys kuntien palvelutuotannossa on suuri teknisellä suunnittelualalla, tekstiilihuollossa ja pesulapalvelussa sekä jätekuljetuksessa. Kohtalaisen merkittävää ostopalvelutoimintaa on henkilökuljetuksissa ja tietotekniikkapalveluissa.

Ateriapalvelussa, siivouksessa, sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulutuksessa ostopalvelujen merkitys on ollut vielä pieni. Myös todellinen tietotekniikkapalvelujen ulkoistaminen on harvinaista, vaikka kunnat hankkivat yrityksiltä atk-järjestelmiä, ohjelmistoja ja tukipalveluja.

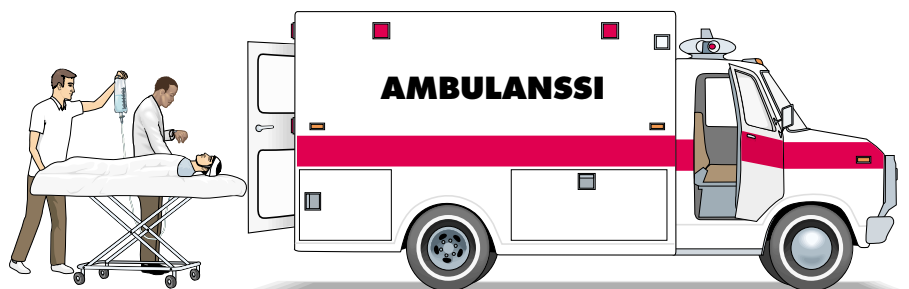
Kasuvia aloja

Tehtyjen yrityskyselyjen mukaan kuntien palveluhankinnat lisääntyvät lähivuosina tuntuvasti sosiaalipalveluissa ja siivouspalveluissa sekä ympäristöhuollossa. Kohtalaista kasvua odotetaan bus-

siliikenteen, ruokahuollon, terveydenhuollon, tietotekniikan ja koulutuspalvelujen osalta.

Sitä vastoin teknisissä suunnittelu- palveluissa ja tekstiilihuollossa hankinnat pysyvät suurin piirtein ennallaan. Näissä palveluissa kuntien hankinnat ovat jo melko kattavasti kilpailutettu, joten kuntien hankinnoilla markkinoita ei voida paljoakaan kasvattaa.

Yksityiset sosiaalipalvelut ovat Suomessa yksi nopeimmin kasvavista palvelualoista. Yritysten määrä on kaksinker-

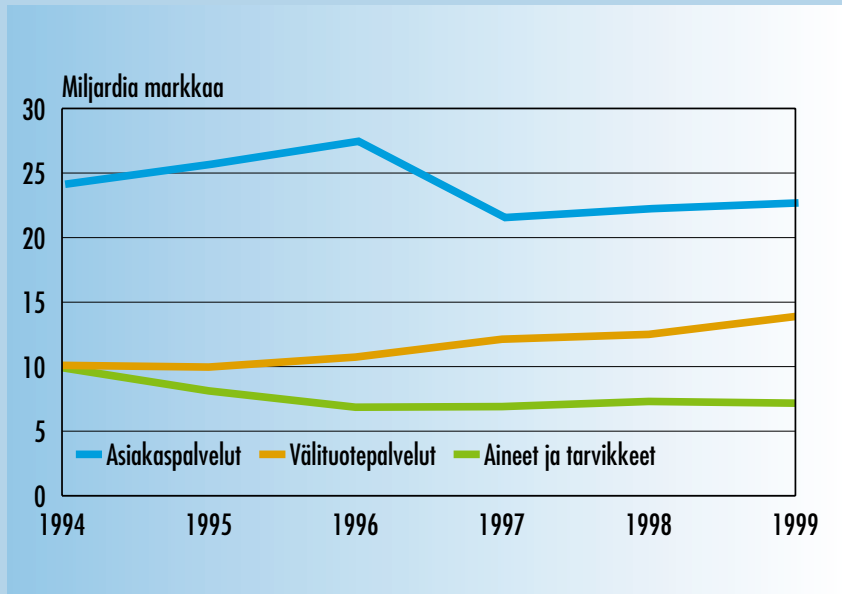
KUNTIEN VÄLITUOTEPALVELUJEN OSTOT HYÖDYKKEITTÄIN 1999, MILJOONAA MARKKAA

Matkustus- ja kuljetuspalvelut	2 140
Rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut	1 850
Toimisto-, asiantuntija- ja pankkipalvelut	1 460
Majoitus- ja ravitsemuspalvelut	1 180
Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	1 070
Sosiaali- ja terveyspalvelut	940
Posti- ja telepalvelut	650
Koneiden ja laitteiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut	590
Osuus verotuskustannuksiin	540
Koulutus- ja kulttuuripalvelut	510
Painatukset ja ilmoitukset	300
Vakuutukset	120
Muut yhteistoimintaosuudet	1 120
Muut palvelut	1 420
Yhteensä	13 880

taistunut muutamassa vuodessa. Yritykset ovat tuottaneet kunnille muun muassa lasten päivähoitopalveluja, kotisairaanhoidon ja kotipalvelua sekä lasten ja nuorten perhehoitopalveluja.

Myös työvaltaisten siivous- ja ateriapalvelujen ulkoistaminen etenee kunnissa. Ulkopuolisen työvoiman tarvetta

Kuntien asiakaspalvelujen, välituotepalvelujen ja materiaalihankintojen arvo 1994-99

Luvut sisältävät myös kuntien ostoja toisilta julkisyhteisöiltä, kuten asiakaspalvelujen ostoja kuntayhtymiltä.
Lähde: Kuntien talous- ja toimintatilasto. Tilastokeskus

kasvattavat paheneva työvoimapula kasvukeskuksissa sekä kuntien oman työvoiman ikääntyminen ja koulutuksen puutteelliset voimavarat, joiden vuoksi työvoiman laatu voi heikentyä.

Atk-toimintojen ulkoistamiseen liittyy monia etuja, jos asiakas voi keskittyä omaan ydintoimintaansa. Ulkoistamisen kohteena voivat olla atk-laitteisto kokonaisuudessaan, käyttäjäkoulutus ja tukipalvelut. Palkanlaskenta- ja taloushallintopalvelut voidaan ulkoistaa ja lisäksi muutakin käyttöpalvelutoimintaa.

Terveydenhuollossa kunnat ostavat yrityksiltä polikliinisia tutkimus- ja toimenpidepalveluja, erikoislääkäripalveluja ja fysikaalisia kuntoutuspalveluja. Yritysten mielestä erikoissairaanhoido, työterveyshuolto, laboratorio-, röntgen- ja muut tutkimuspalvelut ja valtaosa avoterveydenhuollosta voidaan avata kilpailulle.

Kasvattaa voimavaroja

Kunnallisiin palveluihin liittyvät vakavat saatavuus- ja laatuongelmat eivät ratkea pelkästään veropohjaista rahoitusta lisäämällä. Kunta-alalla tarvitaan yksityisiä palveluntuottajia, jotta lisääntyvästä kysynnästä aiheutuva hyvinvointipalvelujen tarve saadaan katettua ja julkista palvelutuotantoa tehostettua.

Palvelutuotannon kilpailuttaminen ei ole yksityistämistä, vaan toimintaa, jolla vaihtoehtoiset tuotantomuodot yksityisellä ja julkisella puolella on mahdollista yhdistää palvelemaan yhteiskuntaa parhaimmalla ja tehokkaimmalla mahdollisella tavalla.

Yksityistä palvelutuotantoa ei pidä nähdä myöskään uhkakuvana, sillä rahoitus- ja valvontavastuu pysyvät hyvinvointipalveluissa yhteiskunnalla. Yksityisen toiminnan kautta kuntien ydinpalveluihin on mahdollista saada uutta riskipääomaa investointeja ja uusien palvelumuotojen kehittämistä varten.

Samoin periaattein kaikille

Ostopalvelutoiminta antaa poliittisille päätöksentekijöille myös enemmän vaikutusvaltaa ja mahdollisuuksia ohjata palvelutuotantoa, kun ei olla riippuvaisia yhdestä kunnallisesta palveluntuottajasta. Vaihtoehtoiset yksityiset palveluntuottajat lisäävät samalla kansalaisten valinnanvapautta.

Verovaroin rahoitetun ja kuntien kilpailuttaman yksityisen palvelutuotannon periaatteisiin kuitenkin kuuluu, että palvelut ovat kaikkien kuntalaisten saatavilla maksukyvästä riippumatta samoin periaattein kuin julkisen alan omien palvelulaitosten tuottamissa palveluissa.

Julkisen ja yksityisen alan yhteistyö palvelujen järjestämisessä lisäävät mahdollisuuksia nostaa työntekijöiden ansiorasoa kehittämällä uusia työn palkitsemistapoja, lisäämällä urakehitysmahdollisuuksia ja parantamalla henkilöstön muita työskentelyoloja.

Edellyttää tilaaja-tuottajamallia

Päätöksentekijöiltä palvelujen tuotantotavan valinta ja ulkoistaminen edellyttävät, että kaikki kunnan oman palvelutuotannon välittömät ja välilliset kustannukset (vuokrat, hallinnolliset kustannukset) saadaan täysimääräisesti hintavertailuun yksityisen palvelutuotannon kanssa.

Kilpailuttaminen vaati, että kunnassa on luotu toimiva tilaaja-tuottajajärjestelmä. Onnistunut ostopalvelujen hankinta edellyttää kuntatilaajalta myös sitä, että tarjouspyyntöjä tehtäessä palveluntuottajille osataan antaa riittävän selkeät tiedot tarjousten laadinnan ja sopimuksen teon pohjaksi.

Kuntien tulisi laatia elinkeinostrategiat, joista ilmenevät suunnitelmat palvelutoimintojen ulkoistamisesta ja kilpailuttamisaikataulusta sekä käydä alueensa palveluyritysten kanssa avointa keskustelua haluista palveluista ja niiden sisällöstä. Tällä tavoin ulkoistettavien ja kilpailutettavien palvelujen sisältöä voidaan räätälöidä ja kehittää kuntien tavoitteita vastaaviksi.

Lähde: Lith, Pekka: *Markkinoiden toimivuus I, Kuntien hankintamarkkinoiden toimivuus – palvelun tuottajan näkökulma, KTM:n tutkimuksia ja raportteja 23/2000. Helsinki 2000.*

Naispalkansaajista viidennes määräaikaisessa työssä

Määräaikaisten työntekijöiden osuus työllisistä palkansaajista kasvoi 90-luvulla aina vuoteen 1997 asti, mutta vuosikymmenen lopulla määräaikaisten osuus laski hieman. Vuonna 2000 naisista 20 prosenttia ja miehistä 13 prosenttia työskenteli määräaikaisessa työsuhteessa.

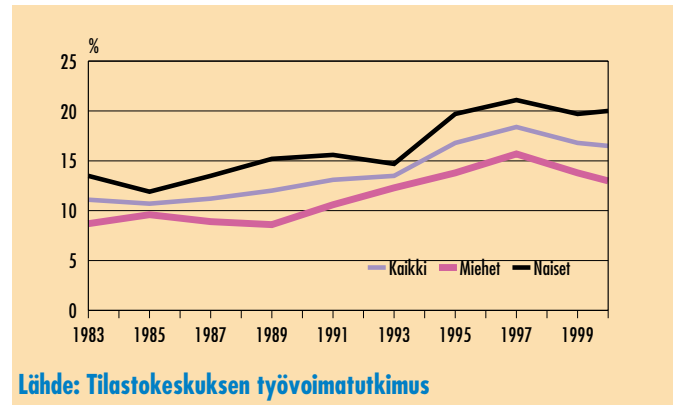
Määräaikaisten työsuhteiden uusiminen samassa työpaikassa edellisen työsuhteen päätyttyä eli työsuhteiden ketjuttaminen on myös naisilla yleisempää kuin miehillä, mutta miehilläkin ketjutukset ovat yleistyneet vuoden 1997 jälkeen. Työsuhteiden ketjutus oli vuoden 2000 keväällä yleisintä terveydenhuoltoalalla. Alan määräaikaisista työntekijöistä 42 prosentilla oli meneillään vähintään viides työsuhte samassa työpaikassa.

Lyhyet työsuhteet ovat yleisimpiä nuorimmissa ikäryhmissä, mutta naisilla ilmiö koskee myös vanhempia ikäryhmiä.

Lyhyet työsuhteet ovat keskittyneet yhä enemmän julkiselle alalle. Etenkin kunta-alan merkitys pätäkätöläisten työllistäjänä kasvoi viime vuosikymmenen aikana.

Tilastokeskuksen tutkimus pätäkätöiden muutoksista perustuu rekisteri- ja haastattelututkimusaineistoihin, jotka kuvaavat koko palkansaajaväestöä.

Määräaikaisten palkansaajien osuus 15-64 -vuotiaista palkansaajista

Lähde: Tilastokeskuksen työvoimatutkimus

Lähde:

Hanna Sutela – Jukka Vänskä – Veijo Notkola: Pätäkätöt Suomessa 1990-luvulla. SVT, Työmarkkinat 2001:1. Tilastokeskus

Tilaukset myyntipalvelustamme: Puhelin (09) 1734 2011 tai myynti.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Kestotilaus 200 mk/vuosi, irtonumerot 45 mk/kpl.

Myynnissä myös Akateemisissa kirjakaupassa.

* Kulutusjuhla * Köyhyys * Asunto, koti * Työ ja työvoima * Ympäristö * Ikä * Kaupunki * Vapaus * Kansainväliset elinolovertailut * Rolling back the state * Lama * Suomi Huomenna * Kulutusjuhlan pikkutunneilla * Kirja-arvosteluja * Inhimillinen pääoma * Laman sosiaaliset seuraukset * **Lehti, johon sinulle poimitaan tilastotiedon helmet.** Mies * Turvallisuus * Hyvinvoinnin tulevaisuus * **Taustoja unohtamatta.** un suuret muutokset * Kolumneja * Terveys * Tasa-arvo ja eriarvo * Nautinnot * Toiset, muut, marginaalit * Eurooppalaisten elämä * Rikkaudet * **KATSAUS** * Kaupunki * Liikettä * Puukko ja puntari * Nuort... aha kulutus * Asuminen * Ruuvit löysällä * Työ * Sur... Kolmas sektori * Ruokaa & roskaa * **Pahoinvointikatsaus** * Rahan varassa * Erikoisnumero: Tulot ja tulonjako Kulutusjuhla * Köyhyys * Asu **KESKUSTELE SINÄKIN,** Ympäristö * Ikä * Kaupunki * Vapaus * Kansainväliset elino **FAKTAT HALLUSSA.** the state * Lama * Suomi Huomenna * Kulutusjuhlan pikkutunneilla * Sosiaali-indikaattoreita * Inhimillinen pääoma * Laman sosiaaliset seuraukset * Ikä ja ikääntyminen * Perhe * Kulttuuri * Mies * Turvallisuus * Hyvinvoinnin tulevaisuus * Maaseutu * 1990-luvun suuret muutokset * Rekisteripäiväkirjoja * www.tilastokeskus.fi/tk/el/hyv.html * Toiset, muut, mar-

Yritysten toimintaylijäämä uuteen ennätykseen

Bruttokansantuotteen määrä kasvoi ennakkotietojen mukaan 5,7 prosenttia vuonna 2000. Viime vuosi oli seitsemäs perättäinen kasvun vuosi. Viimeisellä vuosineljänneksellä bkt lisääntyi 5,5 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna.

Bkt eli tuotettujen tavaroiden ja palveluiden yhteenlaskettu arvonlisäys oli viime vuonna 785 miljardia. Kansantulo asukasta kohti oli 125 000 markkaa.

Eniten bkt:ta lisäsi metalliteollisuuden 23 prosentin tuotannon kasvu. Erityisesti sähkö- ja elektroniikkateollisuus lisäsi voimakkaasti tuotantoaan. Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto oli runsaat 4 prosenttia edellisvuotista suurempi.

Talonrakentaminen lisääntyi 6 prosenttia. Asuinrakentaminen hidastui vuoden loppua kohden,

muu talonrakentaminen kasvoi sen sijaan tasaisen vahvasti koko vuoden. Palvelutoimialojen tuotanto kasvoi 3 prosenttia edellisestä vuodesta.

Kansantalouden kysyntä oli viime vuonna edelleen vankasti viennin varassa. Viennin määrä kasvoi 18 ja tuonti 13 prosenttia. Nettovienti selittikin 3,5 prosenttiyksikköä bkt:n 5,7 prosentin kasvusta.

Yksityiset kulutusmenot nousivat viime vuonna 3 prosenttia. Alkuvuonna kulutuksen kasvu oli hiukan nopeampaa kuin vuoden lopulla. Autokaupan kasvu oli aiempia vuosia hitaampaa ja lämmitysenergian kysyntä väheni loppuvuonna lämpimien säiden johdosta. Julkiset kulutusmenot kasvoivat viime vuonna puolisen prosenttia.

Investointien määrä kasvoi viime vuonna vajaat 5 prosenttia. Kone- ja kalustoinvestoinnit eivät ensimmäisellä vuosineljänneksellä kasvaneet, mutta piristyivät vuoden loppua kohti ja lisääntyivät viimeisellä neljänneksellä 10 prosenttia.

Yritysten toimintaylijäämä kasvoi lähes neljänneksen

Yritysten tulokset ylsivät uuteen ennätykseen. Yritysten toimintaylijäämä kasvoi 23 prosenttia ja oli 141 miljardia markkaa. Yritykset maksoivat parantuneesta tuloksesta myös ennätysverot ja -osingot. Välittömiä veroja yritykset maksoivat 38 miljardia eli 30 prosenttia edellisvuotista enemmän. Osinkoja yritykset maksoivat 41 miljardia, 4 prosenttia enemmän

kuin vuonna 1999.

Yritysten rahoitusasemaa kuvaava nettoluotonanto oli 42 miljardia ylijäämäinen, kun ylijäämä edellisenä vuonna oli 29 miljardia markkaa.

Kotitalouksien säästämisaste romahti

Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo kasvoi viime vuonna nimellisesti 2,9 prosenttia, mutta aleni reaalisesti 0,3 prosenttia. Kotitalouksien bruttotulot kasvoivat tuntuvasti, mutta välittömät verot kasvoivat enemmän, 16 prosenttia, minkä vuoksi nimellisten käytettävissä olevien tulojen kasvu jäi alhaiseksi. Kotitalouksien maksamien verojen kasvua selittävät ansiotulojen kasvu, luovutusvoitot ja optiot sekä kansantalouden ti-

TILASTOUUTISIA

23.2. Vähittäiskaupan myynti kasvoi joulukuussa 6,1 prosenttia edellisvuodesta (s. 23)

22.2. Palvelualojen liikevaihto kasvoi 11 prosenttia syys-marraskuussa (s. 22-23)

22.2. Teollisuusyritysten liikevaihto kasvoi syys-marraskuussa 18 prosenttia (s. 22-23)

21.2. Rakennusyritysten liikevaihto kasvoi 14 prosenttia syys-marraskuussa (s. 22-23)

20.2. Työllisyys ja työttömyys tammikuussa 2001 (s. 24)

- Työllisiä 32 000 enemmän kuin vuotta aiemmin
- Työllisyysaste 65,1 prosenttia
- Työttömyysaste 9,9 prosenttia, työttömänä 248 000 henkeä
- Työnvälityksessä 29 000 uutta avointa työpaikkaa

19.2. Tuontihinnat laskivat tammikuussa 1,2 prosenttia

Hintojen laskun syynä oli erityisesti öljytuotteiden, perusmetallien, kulkuneuvojen ja metallimalmien halpeneminen. (s. 26)

28.2. Teollisuustuotanto kasvoi tammikuussa 6,6 prosenttia edellisvuodesta (s. 20)

16.2. Koulutustasossa suuria eroja alueittain (s. 24)

15.2. Yöpymisten kokonaismäärä nousi viime vuonna 15,9 miljoonaan (s. 27)

15.2. Teollisuustuotanto kasvoi joulukuussa 7 prosenttia edellisvuodesta (s. 20)

14.2. Inflaatio hidastui tammikuussa 3,3 prosenttiin

Inflaatiota hidasti ennen kaikkea polttonesteiden ja asuntojen halpeneminen. (s. 25)

12.2. Rakennuskustannukset nousivat vuodessa 2,8 prosenttia (s. 21)

9.2. Palkansaajien ansiot nousivat loka-joulukuussa 4,1 prosenttia (s. 24)

8.2. Vastavalmistuneiden työllisyys parani edelleen kaikilla koulutusasteilla (s. 24)

8.2. Raiskausrikosten tekijä uhrille tuntematon neljäsosassa tapauksista (s. 27)

7.2. Kuorma-autojen kuljetta- ma tavaramäärä ennallaan loka-joulukuussa

7.2. Kuntatalous elpyi edelleen viime vuonna

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate nousi viime vuonna 10 miljardiin markkaan. Vuonna 1999 vuosikatetta kertyi 9,3 miljardia ja vuonna 1998 noin 8,8 miljardia markkaa.

1.2. Kuluttajat: Kestokulutustavaroiden ostaminen edullista tammikuussa

Kuluttajien luottamus Suomen talouteen vahvistui edelleen syksyn notkahduksen jälkeen. Omaan talouteen ja säästämis- mahdollisuuksiin uskottiin lujasti.

31.1. Viime vuoden tieliikenteessä kuoli 389 ihmistä (s. 27)

31.1. Asuntojen hinnat laskivat hieman viime vuoden lopussa (s. 21)

31.1. Teollisuustuotanto kasvoi viime vuonna voimakkaasti

Vuonna 2000 teollisuustuotanto kasvoi 11 prosenttia. Edellisen kerran teollisuustuotanto kasvoi yhtä voimakkaasti vuonna 1994, jota tosin edelsi 90-luvun alun lama. Vuodesta 1994 teollisuustuotanto on kasvanut määrällisesti 50 prosenttia.

26.1. Rakennuslupia marraskuussa 15 prosenttia edellisvuotista enemmän (s. 21)

25.1. Suomessa 219 500 liikeyritystä vuonna 1999 (s. 20)

24.1. Korkeakouluihin hake-neista reilut 40 prosenttia sai opiskelupaikan viime vuonna

Korkeakouluissa syksyllä 2000 alkaneeseen koulutukseen haki yhteensä 121 500 henkilöä, joista 52 800 hyväksyttiin ja otti opiskelupaikan vastaan.

24.1. Pohjanmaalla satelliittivälitteisten tv-ohjelmien seuraaminen yleisintä

Suomalaisista kotitalouksista 44 prosentilla on kotonaan käytössä kaapeli-tv tai satelliittiantenni ja 30 prosentilla Internet-yhteys. Alueelliset erot satelliittivälitteisten tv-ohjelmien katselumahdollisuuksissa ovat suuret.

linpidossa tehtävät ajoituskorjaukset.

Kotitalouksien kulutusmenot kasvoivat nimellisesti 6,2 prosenttia eli enemmän kuin käytettävissä oleva tulo. Säästämisaste aleni 0,7 prosenttiin, kun se edellisenä vuonna oli 3,7 prosenttia. Yhtä vähäistä säästäminen on viimeksi ollut 1980-luvun lopulla.

Valtio ylijäämäiseksi ensi kertaa 10 vuoteen

Valtion rahoitusasema muuttui viime vuonna ylijäämäiseksi ensimmäistä kertaa vuoden 1990 jälkeen. Ylijäämä oli vajaat 26 miljardia. Ylijäämä oli markkamääräisesti suurempi kuin koskaan aiemmin. Bruttokansantuotteeseen suhteutettuna val-

tionalouden ylijäämä on viimeksi ollut tätä suurempi vuonna 1976. Ylijäämä syntyi ennen kaikkea verotulojen poikkeuksellisesta kasvusta.

Kuntien ja kuntayhtymien rahoitusasema kääntyi noin miljardi markkaa ylijäämäiseksi, kun edellisenä vuonna alijäämä oli 2 miljardia markkaa. Sosiaaliturvarahastojen rahoitusylijäämä oli vajaat 26 miljardia eli 5 miljardia enemmän kuin edellisenä vuonna.

EMU-kriteerit täyttyvät kirikkaasti

Yhteensä julkisyhteisöjen netto-luotonanto eli niin sanottu EMU-ylijäämä oli 6,7 prosenttia bkt:sta, kun edellisvuonna ylijäämä oli 1,8 prosenttia. Julkisyh-

teisöjen sulautettu bruttovelka eli EMU-velka oli vuoden lopussa 44 prosenttia bkt:sta eli 346 miljardia. Edellisen vuoden lopussa EMU-velka oli 46,9 prosenttia.

Veroaste eli verojen ja pakollisten sosiaaliturvamaksujen osuus bkt:sta oli viime vuonna 46,5 prosenttia OECD:n tilastoperusteiden mukaan. Edellisenä vuonna veroaste oli 46,2. Välittömät verot lisääntyivät huomattavasti, mutta välilliset verot ja sosiaaliturvamaksut kasvoivat vain vähän.

Lähteet: Kansantalouden tilinpito, ennakkotietoja 2000.

Julkisyhteisöjen alijäämä ja bruttovelka EMU-kriteerien mukaisina. Tilastokeskus

Kasvu hidastui joulukuussa

Kokonaistuotannon määrä oli viime vuoden joulukuussa 3,4 prosenttia suurempi kuin vuoden 1999 joulukuussa. Marraskuussa kasvu oli vielä 7,5 prosenttia. Tuotanto lisääntyi joulukuussa maa- ja metsätaloutta sekä liikennettä lukuun ottamatta kansantalouden kaikilla päätoimialoilla.

Teollisuuden tuotanto kasvoi 7 prosenttia. Aiempina kuukausina teollisuuden tuotannon kasvua vauhdittanut sähköteknisten tuotteiden valmistus lisääntyi joulukuussa työpäiväkorjattuna vain 7,5 prosenttia.

KOKONAISTUOTANNON KUUKAUSIKUVAAJA

	2000					
	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
	Muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta, %					
Kokonaistuotanto	4,6	7,1	5,9	8,5	7,5	3,4

KANSANTALouden KYSYNTÄ JA TARJONTA

	1999		2000			
	Milj.mk	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.
	Volyymin muutos edellisestä vuodesta, %					
	Käypiin hintoihin					
Bruttokansantuote	785067	4,1	5,9	5,2	6,3	5,5
Tuonti	254166	9,8	8,3	17,0	11,9	14,0
Kokonaistarjonta	1039233	5,5	6,5	8,0	7,6	7,6
Vienti	333324	16,5	17,8	19,1	20,1	14,4
Kulutusmenot	547524	2,5	3,5	2,6	1,6	1,3
yksityiset	386190	2,7	4,8	3,5	2,2	1,6
julkiset	161334	2,1	0,4	0,4	0,4	0,4
Investoinnit	149465	-0,1	5,5	4,1	4,6	5,1
yksityiset	128351	0,0	4,7	5,2	6,2	6,4
julkiset	21114	-1,0	11,0	0,0	-5,0	-3,0
Varastojen muutos*	5573
Kokonaiskysyntä	1035886	5,5	6,5	8,0	7,6	7,6
kotimainen kysyntä	702562	0,4	1,5	2,8	1,6	4,0
Tuotanto toimialoitain	3347
Maatalous		-7,6	2,1	1,1	38,8	2,7
Metsätalous		-0,5	2,3	2,1	3,1	0,9
Koko teollisuus		8,2	11,3	11,0	15,1	15,1
Energia- ja vesihuolto		2,2	2,5	4,3	0,1	-2,8
Rakentaminen		1,7	8,3	5,9	4,1	2,6
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne		6,9	8,9	4,9	4,4	4,2
Kauppa		3,9	5,3	4,8	2,9	3,8
Julkisen toiminta		0,4	0,8	0,8	0,8	0,8

* sisältää myös tilastollisen eron

BRUTTOKANSANTUOTE

	1995	1996	1997	1998	1999	2000			
						I	II	III	IV
Volyymin muutos edellisvuodesta, %									
	3,8	4,0	6,3	5,3	4,2	5,9	5,2	6,3	5,5

Suurin osa kotimaan katsauksen tiedoista Tilastokeskuksen aikasarjätietokanta ASTIKasta. Lähteenä Tilastokeskus, jollei toisin mainita.

VALTIONVELKA

	31.12.1999	31.12.2000	31.1.2001
	milj.mk		
Markka- ja euromääräinen	287201	286307	285324
Muiden emuvaluuttojen määräinen	0	51492	51456
Kotimaanvaluuttamääräinen	274515	320143	319124
Ulkomaanvaluuttamääräinen velka	135892	57022	56242
Valtionvelka yhteensä	410407	377165	375366

Valtiokonttori on vuoden 2000 alusta lukien muuttanut tilastoissaan ulkomaisen velan käsitteen sisältöä. Ulkomaanvaluuttamääräinen velka sisältää nyt vain euroalueen ulkopuolisissa valuutoissa olevan velan. Vuonna 1999 kotimaisena velkana tilastoitiin markka- ja euromääräinen velka, kun muiden emu-valuuttojen määräinen velka sisältyi ulkomaiseen velkaan. Nyt muiden emu-valuuttojen määräinen velka muodostaa oman ryhmänsä kotimaanvaluuttamääräisen velan osana.

VALTION TULOT JA MENOT

	2000	2000	Muutos
	Marras-kuu	Tammi-marras	Tammi-marras 00/99
	milj. mk		%
Valtiontalouden kassatulot			
Verot ja veronluonteiset tulot	14828	160907	12,4
Muut tulot	2848	47045	-6,8
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	17676	207951	7,4
<i>Tulot ilman lainanottoa</i>	17983	220360	9,1
Valtiontalouden kassamenot			
Kulutusmenot	6191	53098	4,7
Siirtomenot	8467	96300	2,3
Reaalisijoitukset	234	2369	8,6
Muut menot	1954	33478	8,8
Menot ilman rahoitustaloustoimia	16847	185246	4,2
Finanssijoitukset	421	10228	-3,9
Menot ilman valtionvelnan kuoletuksia	17268	195473	3,8

Lähde: Valtiokonttori

Teollisuus kasvoi tammikuussa 6,6 prosenttia

Teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli tammikuussa 6,6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Metalliteollisuuden tuotanto kasvoi tammikuussa runsaat 14 prosenttia vuoden 2000 tammikuuhun verrattuna. Metalliteollisuuden sisällä sähkötekniikan tuotteiden valmistus kasvoi lähes 20 prosenttia.

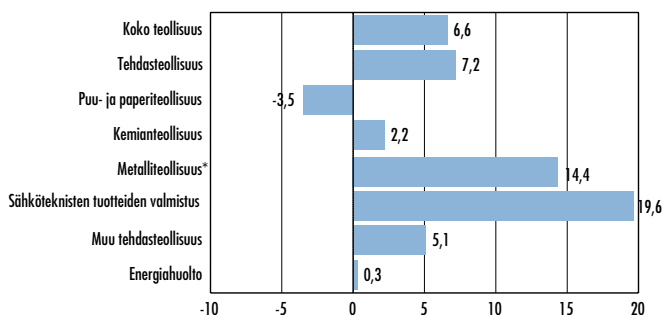
Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto laski tammikuussa 3,5 prosenttia. Kemianteollisuuden tuotanto kasvoi runsaat 2 prosenttia ja muun tehdasteollisuuden tuotanto runsaat 5 prosenttia. Energian tuotanto oli tammikuussa viime vuoden tammikuun tasolla. Tehdasteollisuuden kapasiteetista oli tammikuussa

käytössä lähes 87 prosenttia. Massa- ja paperiteollisuuden käyttöaste oli vajaat 92 prosenttia, metalliteollisuuden 91 ja kemianteollisuuden vajaat 83 prosenttia. Muun tehdasteollisuuden käyttöaste oli 77 prosenttia.

Tämä ennakkotieto perustuu Tilastokeskuksella 27. helmikuuta käytettävissä olleisiin tietoihin. Tarkistettu teollisuustuotannon kasvuprosentti ja toimialoittaiset tiedot tammikuulta julkaitaan Internetissä StatFin-tilastopalvelussa 15.3.2001 kello 7.00.

Lähde: Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi 2001, tammikuu, ennakko. Tilastokeskus

Teollisuustuotannon volyymin työpäiväkorjattu muutos 1/2000–1/2001, %

*Sisältää myös sähkötekniikan tuotteiden valmistuksen.

MARKKINAHAKKUUT

	2000 Joulukuu	Muutos Marras- kuu 00/99	2000 Tammi- joulukuu	Muutos Tammi- joulukuu 00/99
	1000 m ³	%	1000 m ³	%
Markkinahakkuut yht.	4726	-12	56554	2

Suomessa 220 000 liikeyritystä

Vuonna 1999 Suomessa toimi 219 500 liikeyritystä. Yritykset työllistivät 1 268 000 henkeä, ja niiden liikevaihto oli 1 339 miljardia markkaa. Yritysten liikevaihto lisääntyi 6 prosenttia ja henkilöstön määrä 3 prosenttia edellisvuodesta. Maatilat eivät sisälly näihin lukuihin. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yritysrekisteriin.

Liikeyrityksistä 99 prosenttia oli alle 50 hengen pienyrityksiä. Nämä työllistivät 44 prosenttia yritysten työvoimasta, ja niiden liikevaihto oli

35 prosenttia yritysten kokonaisliikevaihdosta.

Liike-elämän palvelut kasvussa

Henkilöstöltään suurimmat toimialat olivat teollisuus ja kauppa. Suhteellisesti eniten henkilöstön määrä kasvoi vuonna 1999 liike-elämän palveluissa, 9 prosenttia, sekä rakentamisessa ja kaupassa, molemmissa 4,5 prosenttia. Teollisuudessa henkilöstön kasvu jäi 0,5 prosenttiin. Myös liikevaihto kasvoi suhteellisesti eniten liike-elämän palveluissa, 16 prosenttia, sekä rakentamisessa, 14 prosenttia. Kaupan liikevaihto lisääntyi 4 prosenttia ja teollisuuden 6 prosenttia.

TEOLLISUUSTUOTANNON VOLYYMI-INDEKSI (1995 = 100)¹⁾

	2000 Joulukuu	Muutos Joulukuu 00/99 %
Koko teollisuus	155,7	7,0
Energiatuotteet	128,3	2,7
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	130,5	4,1
Investointitavarat	239,7	13,9
Kestokulutustavarat	123,9	17,7
Muut kulutustavarat	111,6	-2,5
Teollisuustuotanto toimialoittain		
Mineraalien kaivu	70,6	1,6
Teollisuus	158,9	7,5
Elintarvikkeiden ja juomien valmistus	114,1	-5,9
Tekstiilien ja vaatteiden valmistus	91,0	-4,0
Nahan ja nahkatuott. valmistus	72,2	-11,0
Puutavaran ja puutuotteiden valmistus	120,2	-9,3
Massan, paperin ja paperituotteiden valmistus	117,7	1,3
Kustantaminen ja painaminen	127,2	3,4
Koksin ja öljytuotteiden valmistus	126,8	9,9
Kemikaalien ja kemiallisten tuott. valmistus	125,9	9,8
Kumi- ja muovituotteiden valmistus	123,2	3,4
Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	114,1	5,3
Perusmetallien, metallituotteiden valmistus	153,4	19,5
Koneiden ja laitteiden valmistus	175,0	22,1
Sähkötekn. tuott. ja instrumenttien valmistus	347,0	8,5
Kulkuneuvojen valmistus	111,1	9,0
Huonekalujen valmistus, muu valmistus	126,0	6,3
Energia- ja vesihuolto	134,3	1,9
Tehdasteollisuuden erikoisindeksit		
Puu- ja paperiteollisuus	118,2	-1,0
Metalliteollisuus	217,8	13,6
Kemianteollisuus	125,3	8,1
Muu tehdasteollisuus	114,7	-0,8

1) Työpäiväkorjattu

TEOLLISUUSTUOTANNON VOLYYMI-INDEKSI

	1995	1996	1997	1998	1999	2000											
							II ¹⁾	III ¹⁾	IV ¹⁾	V ¹⁾	VI ¹⁾	VII ¹⁾	VIII ¹⁾	IX ¹⁾	X ¹⁾	XI ¹⁾	XII ¹⁾
Indeksi (1995=100)	100,0	103,5	113,2	122,4	129,1	134,5	139,5	148,6	148,6	142,0	111,9	135,1	150,5	160,6	157,9	155,7	
Vuosimuutos, %	6,1	3,5	9,3	7,8	5,5	6,6	8,9	4,9	12,9	11,2	11,0	13,6	13,9	18,3	17,3	7,0	

1) Työpäiväkorjattu

Yritysten henkilöstön määrä kasvoi kymmenessä suurimmassa kaupungissa keskimäärin muuta Suomea nopeammin. Voimakkainta kehitys oli Oulussa, jossa yritysten henkilöstön määrä kasvoi yli 11 prosenttia. Seuraavaksi eniten henkilöstön määrä lisääntyi Espoossa, yli 7 prosenttia, ja Vantaalla, lähes 5 prosenttia. Tampere ja Helsinki ylittivät koko maan keskiarvon, mutta jäivät kymmenen suurimman kaupungin keskimääräisen tason alapuolelle: Tampereella yritysten henkilöstön määrä kasvoi 3,5 prosenttia ja Helsingissä runsaat 3 prosenttia.

Viime vuosikymmenellä yritysten ja niiden henkilö-

kunnan määrä oli pienimmillään vuonna 1994. Siitä lähtien yritysten määrä on kasvanut vuoteen 1999 vuosittain keskimäärin 3,5 prosenttia, henkilökunta 3,9 prosenttia ja liikevaihto 7,7 prosenttia.

Tilastoon lasketaan mukaan yritykset, jotka ovat toimineet vuoden aikana yli 6 kuukautta ja joiden liikevaihto on vähintään 52 000 markkaa tai työllistävä vaikutus yli 0,5 henkeä. Luokittelu tieto- ja viestintätekniikkatoimialoihin perustuu OECD:n määritelmään.

Lähde: Suomen yritykset 1999. Tilastokeskus.

KONKURSSIT

	2000 Marraskuu	2000 Tammi- marraskuu	Vuosi- muutos %
Konkurssiin haettuja yhteensä	272	2723	-6
<i>Yritykset</i> ¹⁾	265	2616	-3
Maa-, metsä- ja kalatalous	5	39	-33
Teollisuus, kaivostoiminta, energiahuolto	34	388	-3
Rakentaminen	47	426	-8
Kauppa	65	536	1
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	24	190	4
Kuljetus, tietoliikenne ja varastointi	22	243	3
Muut palvelut	47	500	-8
Toimiala tuntematon	21	254	2
<i>Yksityshenkilöt</i>	7	107	-44
Uhanalaisten työpaikkojen määrä	901	10251	20

¹⁾ Sisältää yhtiöt, yhteisöt ja yrittäjät. Vuoden 1997 alusta on otettu käyttöön toimialaluokitus 1995

MYÖNNETYT RAKENNUSLUVAT

	2000 Jouluku- kuu	Muutos Jouluku- kuu 00/99	2000 Tammi- jouluku- kuu	Muutos Tammi- jouluku- kuu 00/99
	1000 m ³	%	1000 m ³	%
Kaikki rakennukset	2 358	4	44 725	6
Asuinrakennukset	553	-20	13 924	-1
Vapaa-ajan asuinrakennukset	63	10	1 232	12
Liike- ja toimistorakennukset	693	90	8 112	19
Julkiset palvelurakennukset	204	13	2 889	-4
Teollisuus- ja varastorakennukset	566	-9	11 903	21
Maatalousrakennukset	183	-21	4 337	-16
Muut rakennukset	95	-14	2 329	2

RAKENNUSKUSTANNUSINDEKSI

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000													2001
								III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I		
Indeksi (1990=100)	102,2	103,5	102,7	105,2	107,6	109,1	111,1	111,7	112,1	112,5	112,6	112,9	113,1	113,5	113,6	113,7	114,0			
Vuosimuutos, %	1,5	-1,3	-0,8	2,4	2,3	1,4	2,7	3,1	3,1	3,2	3,0	3,0	3,0	3,2	3,3	3,3	3,3			

Asuntojen hinnat laskivat hieman

Vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat laskivat vuoden 2000 loka-joulukuussa edellisestä neljänneksestä 1,2 prosenttia koko maassa ja 0,6 prosenttia pääkaupunkiseudulla. Hintataso oli lähes sama kuin vuotta aikaisemmin vastaavalla ajanjaksolla.

Helsingissä vanhojen asuntojen hinnat laskivat viime vuoden kolmannelta neljän-

neksestä prosentin ja Vantaalla 1,3 prosenttia. Sen sijaan Espoossa hinnat kohosivat 0,7 prosenttia. Jyväskylässä hinnat alenivat 1,6, Kuopiossa 1,9, Oulussa 2,7 ja Tampereella 5,0 prosenttia. Turussa hinnat pysyivät lähes ennallaan. Lahdessa hinnat nousivat 1,2 prosenttia.

Lähde: Asuntojen hinnat 4. neljännes 2000, Tilastokeskus

RAKENNUSKUSTANNUSINDEKSI (1995 = 100)

	2001 Tammikuu	Kuukau- simuutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi (ammattimainen rak.)	109,8	0,3	3,3
Työpanokset	115,5	-0,9	2,7
Tarvikepanokset	110,0	1,1	4,1
Muut panokset	100,5	-0,1	1,9
Ammattimainen rakentaminen			
Asuinkerrostalo	109,1	0,2	2,8
Toimisto- ja liikerakennus	109,3	0,4	3,3
Teollisuus- ja varastorakennus	111,6	0,3	3,9
Omatoinen rakentaminen			
Erillinen pientalo	112,1	0,2	3,3
Maatalouden tuotantorakennus	112,1	0,1	3,2

ASUNTOTUOTANTO

	1999	1999	2000			
	4. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.		
Myönnetty rakennusluvut asunnoille	39045	7634	9747	12672	6164	
Aloitettut asunnot	34590	7652	5510	11720	8150	
Valmistuneet asunnot	28939	8505	7975	8100	6082	

ASUNTOJEN HINNAT 1)

	1999	2000					
	2. nelj.	3. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	
Pääkaupunkiseutu							
Keskim. neliöhinta, mk/m ²	11686	12125	12499	12616	12255	12182	
Nimellishintaindeksi, 1983=100	219,2	227,5	234,5	236,7	229,9	228,5	
Reaalihintaindeksi, 1983=100	130,3	134,4	137,4	136,6	131,5	130,1	
Kaupat tilastossa	1319	1302	1396	1273	1464	1280	
Muu Suomi							
Keskim. neliöhinta, mk/m ²	6298	6385	6472	6572	6416	6310	
Nimellishintaindeksi, 1983=100	215,8	218,8	221,8	225,2	219,9	216,2	
Reaalihintaindeksi, 1983=100	128,3	129,3	129,9	130,0	125,8	123,1	
Kaupat tilastossa	2790	2348	2658	2391	2524	2064	

¹⁾ Vanhojen kerrostaloasuntojen keskimääräiset velattomat neliöhinnat

Teollisuusyritysten liikevaihto kasvoi syksyllä 18 prosenttia

Teollisuusyritysten liikevaihto oli syys-marraskuussa 18 prosenttia suurempi kuin vuoden 1999 vastaavana ajanjaksona. Eniten liikevaihto kasvoi vientiteollisuudessa. Tarkastellulla kolmen kuukauden ajanjaksolla liikevaihto kasvoi vuotta aiemmasta kaikilla muilla toimialoilla paitsi sähkö-, kaasu- ja vesihuollossa.

Liikevaihto kasvoi syys-marraskuussa edelliseen vuoteen verrattuna eniten sähkötekniiksessä teollisuudessa, 43 prosenttia. Metallien jalostuksen liikevaihto oli 27 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Koneiden ja laitteiden valmistuksessa liikevaihto lisääntyi 18 prosenttia, metallituotteiden valmistuksessa 16 prosenttia, puu- ja paperiteollisuudessa 14 prosenttia ja kemianteollisuudessa 12 prosenttia.

Teollisuusyritysten maksama palkkasumma kasvoi syys-marraskuussa 9 prosenttia vuoden 1999 vastaavasta ajanjaksosta. Palkkasumma nousi edelleen eniten sähkötekniiksessä teollisuudessa. Palkkasumma kasvoi kaikilla muilla toimialoilla paitsi sähkö-, kaasu- ja vesihuollossa.

...rakennusyritysten 14 prosenttia

Rakennusyritysten liikevaihto oli Tilastokeskuksen mukaan marraskuussa päättyneellä kolmen kuukauden ajanjaksolla 14 prosenttia suurempi kuin vuoden 1999 vastaavana ajanjaksona. Kasvu oli huomattavasti nopeampaa kuin edellisvuonna. Talonrakennusyritysten liikevaihto kasvoi syys-marraskuussa 16 prosenttia ja maa- ja vesirakennusalan yritysten liikevaihto 9 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna.

Rakennusyritysten maksama palkkasumma oli syys-marraskuussa 11 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Talonrakennusalan palkkasumma kasvoi nopeammin kuin maa- ja vesirakennusalan.

...palvelulojen 11 prosenttia

Palvelulojen (pl. kauppa) työpäiväkorjattu liikevaihto oli Tilastokeskuksen mukaan marraskuussa 2000 päättyneellä kolmen kuukauden ajanjaksolla 11 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Liikevaihdon kasvu nopeutui syksyllä selvästi alkuvuoden tasaisesta 8 prosentin vauhdista. Palvelulojen palkkasumma kasvoi syys-marraskuussa 8 prosenttia vuodesta 1999.

Majoitus- ja ravitsemistojen liikevaihto kasvoi 5 prosenttia ja palkkasumma 2 prosenttia. Kuljetuksen, varustojen ja tietoliikenteen toimialalla liikevaihto oli

syys-marraskuussa 11 prosenttia ja palkkasumma 6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Kiinteistö-, vuokraus-, tutkimus- ja liike-elämän palvelujen liikevaihto ja palkkasumma kohosivat 12 prosenttia. Muiden yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelujen, kuten ympäristöhuollon, järjestötoiminnan sekä virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan, liikevaihto oli 7 prosenttia ja palkkasumma 6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Liikevaihto- ja palkkasummasarjat perustuvat verohallinnon arvonlisävero- ja työnantajasuoritustietoihin, joita täydennetään Tilastokeskuksen aineistoilla. Toimialoitteiset liikevaihto- ja palkkasummasarjat ja -kuviot julkaistaan Excel-taulukkoina Internet-osoitteessa www.tilastokeskus.fi/suhdanteet/bt

Lähde: Liiketoiminnan kuukausikuvaajat 2000, marraskuu.

ULKOMAANKAUPPA

	2000 Marraskuu milj. mk	Vuosi- muutos %
<i>Tuonti tavaroiden käytön mukaan</i>		
Tuonti yhteensä	19946	19,5
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	7939	15,6
Energiatuotteet	2900	75,1
Investointitavarat	4741	11,4
Kestokulutustavarat	2051	13,4
Muut kulutustavarat	2314	10,0
<i>Vienti toimialojen mukaan</i>		
Vienti yhteensä	26697	27,0
Maa- ja metsätaloustuotteet	134	16,5
Teollisuustuotteet	26325	27,0
elintarvikkeet, juomat ja tupakka	407	3,8
tekstiilit ja vaatteet	320	13,9
puutavara ja puutuotteet	1473	5,9
massa, paperi ja -paperituotteet	5922	16,5
kemikaalit ja kemialliset tuotteet	1359	11,4
kumi- ja muovituotteet	427	6,0
perusmetallit ja metallituotteet	2367	18,5
koneet ja laitteet	2912	31,0
sähkötekniiset tuotteet	8701	52,7
kulkuneuvot	1221	42,6
Kauppatase	6752	

Lähde: Tullihallitus

MAKSUTASE

	1999	2000	2000	2000	2000
	milj. mk				
			Loka	Marras	Joulu
Vaihtotase	42817	60085	8037	6436	5985
Kauppatase	65208	85586	9438	7551	7500
Palvelut	-5812	-6429	-330	-584	-715
Pääomansiirrot	636	0	0	0	0
Rahoitustase	-30804	-55483	-2331	-3219	-3098

Lähde: Suomen Pankki

KESKEISIÄ VALUUTTAKURSSEJA

	1999	2000	2000	2001
	Marras			
	Joulu			
	Tammi			
	Valuuttojen keskikursseja, mk			
USD USAn dollari	5,58	6,94	6,63	6,34
CAD Kanadan dollari	3,75	4,50	4,35	4,22
GBP Britannian punta	9,03	9,90	9,70	9,37
JPY Japanin jeni	0,05	0,06	0,06	0,06
SEK Ruotsin kruunu	0,68	0,69	0,69	0,67
NOK Norjan kruunu	0,72	0,74	0,73	0,72
DKK Tanskan kruunu	0,80	0,80	0,80	0,80
EEK Viron kruunu	0,38	0,38	0,38	0,38

Lähde: Suomen Pankki

ULKOMAANKAUPPA

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Tuonti, milj. mk	128556	141720	160995	172819	176536	15164	16791	17402	17459	19153	18705	16597	17804	17889	21347	19946	
Vienti, milj. mk	176021	186334	212840	230569	233343	19924	21241	24484	21393	26109	24158	22793	23882	26877	29985	26697	
Kauppatase, milj. mk	47466	44615	51846	57750	56807	4760	4450	7083	3933	6956	5453	6196	6077	8988	8637	6752	

Lähde: Tullihallitus

Vähittäiskaupan myynti kasvoi joulukuussa 6,1 prosenttia

Vähittäiskaupan kauppapäiväkorjattu myyntimäärä oli viime joulukuussa 6,1 prosenttia suurempi kuin joulukuussa 1999. Tukkukaupan kauppapäiväkorjattu myyntimäärä kasvoi 4,5 prosenttia edellisvuodesta. Autokaupan myynti kasvoi 2,8 prosenttia.

Yleistukkukaupan myyntimäärä oli vuoden 2000 joulukuussa 7,8 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Yleistukkukauppa on tavaravalikoimaltaan laajaa tukkukauppaa, johon kuuluvat muun muassa elintarvikkeet, rautakauppatarat ja tekstiilit. Vähittäiskaupassa tavaratalokauppa kasvoi 7,3 prosenttia ja päivittäistavarakauppa 6,1 prosenttia.

Kauppapäiväkorjauksen avulla eri vuosien vastinkuukaudet saatetaan samanarvoiseksi tasaamalla ne erot, jotka johtuvat eri viikonpäivien lukumäärien eroista eri vuosina.

Tukkukaupan palkkasum-

ma kasvoi viime vuoden syys-marraskuussa 7 prosenttia ja vähittäiskaupan palkkasumma 5 prosenttia vuoden 1999 vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Autokaupassa palkkasumman kasvu hidastui 5 prosenttiin. Myös vähittäiskaupassa kasvu on hiipunut viime vuoden alusta. Eniten palkkasumma kohosi tietokonelaitteistojen, tietoliikennevälineiden ja toimistokoneiden kaupassa. Myös kodinkoneiden, viihde-elektronikan ja musiikkitarvikkeiden sekä huonekalujen, valaisimien ja muiden kotitaloustarvikkeiden kaupassa palkkasumman kasvu oli ripeää. Tori- ja markkinakaupassa, käytettyjen tavaroitten kaupassa ja postimyynnissä palkkasumman kasvu jatkui myös nopeana. Hitainta palkkasumman kasvu oli jalkineiden ja nahkatavaroitten vähittäiskaupassa.

Toimialoittaisia palkkasummaindeksisarjoja ja -kuvioita julkaistaan Excel-taulukkoina Internetissä osoitteessa www.tilastokeskus.fi/suhdanteet/bt

Lähde: Tukku- ja vähittäiskauppa 2000, marraskuu. Tilastokeskus

KESKEISIÄ KORKOJA

	2000				2001
	Syys	Loka	Marras	Joulu	Tammi
Eoniakorko	4,59	4,76	4,83	4,83	4,76
Euriborkorat					
1 viikko	4,65	4,80	4,86	4,88	4,81
1 kk	4,70	4,86	4,93	4,94	4,81
2 kk	4,77	4,92	5,08	4,94	4,79
3 kk	4,85	5,04	5,09	4,93	4,77
4 kk	4,98	5,06	5,11	4,93	4,74
5 kk	5,01	5,08	5,12	4,92	4,71
6 kk	5,04	5,10	5,13	4,91	4,68
9 kk	5,14	5,17	5,16	4,89	4,60
12 kk	5,22	5,22	5,19	4,87	4,58
Valtion obligaatioiden korkoja					
5 vuotta	5,42	5,34	5,26	4,89	4,70
10 vuotta	5,49	5,45	5,40	5,14	5,02

Lähde: Suomen Pankki

HEX-OSAKEINDEKSI (28.12.1990 = 1000)

	1999	2000				2001
		Syys	Loka	Marras	Joulu	Tammi
Yleisindeksi	7800	14104	12301	13195	13859	11948
Vuosimuutos, %	72,3	83,1	51,4	31,6	6,4	-16,8

LIIKETOIMINNAN SUHDANNEKUVAAJAT

(1995=100)

	Liikevaihtokuvaaja		Palkkasummokuvaaja	
	Indeksiluku 11/2000	Muutos, % 9-11/99 – 9-11/00	Indeksiluku 11/2000	Muutos, % 9-11/99 – 9-11/00
Teollisuus	152	18	136	9
Rakentaminen	184	14	171	11
Kauppa	141	9	144	6
Muut palvelut	151	11	152	8

Indeksiluku on trendin uusimman kuukauden pisteluku.

Muutos-% on alkuperäisen sarjan (muiden palveluiden liikevaihdon työpäiväkorjatun sarjan) kolmen viimeisimmän kuukauden keskiarvon muutos verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon. Kolmen kuukauden keskiarvo tasaa satunnaisvaihtelua.

Palvelualojen liikevaihtokuvaajassa on otettu huomioon aloittaneet ja lopettaneet yritykset. Muiden kuvaajien laskennassa käytetään paneelia, jossa ovat mukana vertailukelpoiset yritykset kohdekuukaudelta ja edellisen vuoden vastinkuukaudelta.

KAUPAN MYynti, KAUPPAPÄIVÄKORJATUT MÄÄRÄINDEKSI

(1995=100)¹⁾

	2000 Joulukuu	Muutos Joulukuu 00/99, %
Moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto sekä polttoaineen vähittäismyynti	123,0	2,8
Agentuurikauppa ja tukkukauppa poislukien moottoriajoneuvojen kauppa	146,4	4,5
– yleistukkukauppa	158,4	7,8
Vähittäiskauppa poislukien moottoriajoneuvojen kauppa	165,6	6,1
– tavaratalokauppa	212,0	7,3
– päivittäistavarakauppa	140,3	6,1

1) Vuoden 1998 alusta tapahtuneen tilastointitavan muutoksen takia tukku- ja vähittäiskaupan myynnistä julkaistaan kauppapäiväkorjatun määräindeksin ennakkotiedot koko tukku- ja vähittäiskaupasta sekä autokaupasta. Tukkukaupasta julkaistaan lisäksi yleistukkukaupan ja vähittäiskaupasta tavaratalo- ja päivittäistavarakaupan ennakkotiedot. Enemmän kaupan tilastoinnin muutoksista Tietojärjestelmä 5/98 sivulla 22.

YLEISÖN TALLETUKSET PANKEISSA

	2000			
	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.
Markkatalletukset (euromääräiset 1999–)				
Kanta, milj.mk	320285	319424	314626	324665
Keskikorko, %	1,39	1,63	1,83	1,95
Valuuttatalletukset (muut kuin euromääräiset 1999–)				
Kanta, milj.mk	6515	7172	7925	6867
Keskikorko, %	3,39	3,60	3,93	3,87

PANKKIEN LUOTOT YLEISÖLLE

	2000			
	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.
Markkaluotot (euromääräiset 1999–)				
Kanta, milj.mk ¹⁾	357060	360530	366508	375677
Keskikorko, % ²⁾	5,10	5,62	6,06	6,22
Valuuttaluotot (muut kuin euromääräiset 1999–)				
Kanta, milj.mk	7775	8130	7788	7238
Keskikorko, %	6,05	6,38	6,54	6,43

	2000					
	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu

Kotimaiset uudet euroluotot ¹⁾

Määrä milj.mk ²⁾	15546	15607	16861	17485	16578	20704
Keskikorko, % ³⁾	5,36	5,63	5,75	5,84	5,84	5,64

1) 31.12.98 asti uudet markkaluotot

2) Ml. valtion varoista välitetyt

3) Pl. valtion varoista välitetyt

Vastavalmistuneiden työllisyys parani

Vastavalmistuneiden työllisyys oli noin 2 prosenttiyksikköä parempi vuoden 1999 lopussa kuin vuotta aiemmin. Eniten parani Tilastokeskuksen sijoittumistilaston mukaan opistoasteen, toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisyys.

Vuoden 1998 maistereista, diplomi-insinööreistä, lääkäreistä sekä lisensiaateista ja tohtoreista lähes 90 prosenttia oli työllistynyt vuoden 1999 loppuun mennessä. Muut jatkoivat opiskeluaan, olivat työttömänä tai esimerkiksi kotona vanhempainlomalla tai hoitovapaalla. Hyvin töihin sijoituivat myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet. Heistä 82 prosenttia oli työssä vuoden kuluttua valmistumisesta. Opistoasteen tutkinnon suorittaneista noin 75 prosenttia ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneista noin 70 prosenttia oli työllistynyt.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen vuonna 1998 suorittaneista oli vuoden 1999 lopussa työssä 58 prosenttia, kun osuus vuotta aiemmin oli 54 prosenttia. Heidän työllisyytensä myös vaihteli alueittain eniten. Uudenmaan maakunnassa työllisten osuus oli suurin, 76 prosenttia, Kainuussa ja Lapissa puolestaan pienin eli 44 prosenttia. Työllisten osuus oli kasvanut eniten Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Karjalan ja Pohjois-Karjalan maakunnissa.

Mitä korkeampi koulutus oli, sitä useammin sijoitettiin julkiselle sektorille. Korkean asteen koulutuksen suorittaneista maistereista, lisensiaateista ja tohtoreista yli puolet sijoittui valtion tai kunnan palvelukseen.

Lähteet: Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään, tilastotaulukot 1999. Vuoden 1999 työssäkäyntitilaston ennakkotiedot. Tilastokeskus

TYÖTTÖMYYS

	2000 Joulukuu	Tammikuu	Muutos Tammikuu 01/00 %
Työttömät, 1000 henkeä	210	248	-6,4
Miehet	103	119	-9,2
Naiset	107	130	-3,0
15-24-vuotiaat	41	56	-13,8
Työttömyysaste, %	8,3	9,9	-0,7
Miehet	7,8	9,0	-1,1 yks.
Naiset	8,9	10,8	-0,3 yks.
15-24-vuotiaat	14,5	20,0	-3,6 yks.
Työttömyysaste toimialoitain, %			
Maa-, riista-, kala- ja metsätalous	5,4	5,3	-3,0 yks.
Teollisuus	4,2	5,6	0,1 yks.
Rakentaminen	11,8	15,8	0,8 yks.
Kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	7,5	7,3	-0,5 yks.
Liikenne	2,7	5,1	0,0 yks.
Rahoitus-, vakuutus- ja liike-elämän palvelut	5,9	7,3	0,3 yks.
Julkiset ja muut palvelut	7,2	7,9	-0,5 yks.
Uusi toimialaluokitus TOL-95			

TYÖMARKKINAT

	1995	1996	1997	1998	1999*	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2001 I
Työlliset, 1000 henkeä	2099	2127	2169	2222	2296	2244	2280	2377	2446	2468	2427	2332	2317	2336	2319	2272
Työttömät, 1000 henkeä	382	363	314	285	261	282	283	322	280	210	219	234	225	224	210	248
Työttömyysaste, %	15,4	14,6	12,7	11,4	10,2	11,2	11,0	11,9	10,3	7,8	8,3	9,1	8,9	8,7	8,3	9,9

*ennakkotieto

Koulutustasossa suuria eroja alueittain

Yli puolet 15 vuotta täytäneistä suomalaisista (59 %) on suorittanut peruskoulun jälkeen tutkinnon lukioiden, ammatillisissa oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa, yliopistoissa tai korkeakouluissa. Tilastokeskuksen tuoreen koulutusraennettilaston mukaan tutkinnon suorittaneita oli vuoden 1999 loppuun mennessä 2,5 miljoonaa. Ainoastaan peruskoulun, keskikoulun tai kansakoulun käyneitä on 1,8 miljoonaa ihmistä. Pelkän peruskoulun käyneiden osuus väheni vuoteen 1998 verrattuna runsaan prosentin.

Keskiasteen tutkinnon oli

suomalaisista suorittanut 36 prosenttia ja korkea-asteen tutkinnon 23 prosenttia vuoden 1999 loppuun mennessä. Koulutusasteista eniten on lisääntynyt tutkijakoulutuksen ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden määrä edelliseen vuoteen verrattuna.

Erot koulutustasossa ovat suuria alueittain sekä iän että sukupuolen mukaan. Eniten koulutusta ovat saaneet 20 - 24-vuotiaat ja 35 - 39-vuotiaat. Alle 55-vuotiaat naiset ovat koulutetumpia kuin samikäiset miehet. Tätä vanhemmissa ikäluokissa miehillä on selvästi enemmän koulutusta kuin naisilla.

Kaupunkilaiset ovat koulutetumpia kuin maalla asuvat. Tutkinnon suorittaneita on kaupungeissa 63 prosenttia ja maaseudulla 50 prosenttia.

TYÖLLISYYS

	2000 Joulukuu	2001 Tammikuu	Muutos Tammikuu 01/00 %
1000 henkeä			
15-74-vuotiaita	3904	3904	0,2
Työvoima yhteensä	2529	2520	0,6
Työvoimaosuus, %	64,8	64,6	0,3
Työvoimaan kuulumattomat 15-74-v.	1375	1384	-0,6
siitä koululaiset ja opiskelijat	367	383	1,3
kotitaloustyötä tekevät	105	96	0,0
Työlliset yhteensä	2319	2272	1,4
Yrittäjät ja yrittäjäperheenjäsenet	307	317	0,3
Palkansaajat	2011	1955	1,7
Työlliset työajan mukaan			
Kokoaikatyölliset	2032	1977	1,4
Osa-aikatyölliset	285	292	1,0
Työlliset toimialoitain			
Maa-, riista- ja kalatalous	105	114	1,9
Metsätalous	23	28	35,6
Teollisuus	493	493	7,6
Talonrak., rak.asennus ja viimeistely	118	104	-10,5
Maa- ja vesirakentaminen	31	22	5,4
Kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	337	337	-4,5
Liikenne	174	162	5,0
Rahoitus-, vakuutus- ja liike-elämän palvelut	292	279	3,6
Julkiset ja muut palvelut	739	728	-0,1
Toimiala tuntematon	8	5	..
Tehdyt työtunnit, milj. tuntia	298,0	330,1	2,9

Korkea-asteen tutkinto on kaupungeissa 27 prosentilla ja maaseudulla 14 prosentilla.

Uusmaalaisista 64 prosentilla on peruskoulun jälkeinen tutkinto. Myös Pohjois-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla asuvat ovat keskimääräistä paremmin koulutettuja. Heistä 60 prosentilla on tutkinto. Vähiten tutkinnon suorittaneita 15 vuotta täyttäneistä on Keski- ja Etelä-Pohjanmaalla, vajaa 54 prosenttia.

Lähde: Väestön koulutus rakenne kunnittain 1999. Koulutus 2001:2. Tilastokeskus

Lisätietoja saatavilla Internetissä <http://statfin.stat.fi>

Palkansaajien ansiot nousivat inflaation verran

Palkansaajien nimelliset ansiot kohosivat vuoden 1999 loka-joulukuusta viime vuoden loka-joulukuuhun 4,1 prosenttia. Sopimuskorotusten osuus ansioiden noususta oli 3,2 prosenttiyksikköä. Lisäksi ansioita lisäsivät palkkaliikumukset ja palkansaajien rakenteessa tapahtuneet muutokset. Kuluttajahintaindeksin nousu nopeutuneen nousun takia reaaliansioiden vuosikasvu jäi neljännellä neljänneksellä 0,2 prosenttiin.

PALKANSAAJIEN ANSIOTASOINDEKSI (1995 = 100)

	1999		2000		
	4. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.
Toimiala					
Maa- ja metsätalous	111,3	113,9	115,7	116,1	116,3
Teollisuus	115,5	117,8	119,2	119,6	120,5
Energia- ja vesihuolto	113,5	115,1	117,9	118,1	118,8
Rakentaminen	114,8	117,5	118,8	119,2	119,7
Tukku- ja vähittäiskauppa	113,3	114,8	117,4	117,6	118,0
Majoitus ja ravitsemustoiminta	112,0	115,2	116,0	116,1	116,3
Kuljetus	113,5	115,1	117,8	118,0	118,6
Posti- ja teleliikenne	117,5	120,7	122,1	122,5	122,9
Rahoitus	117,2	119,6	120,8	120,9	122,0
Vakuutus	115,3	117,9	119,1	119,2	119,4
Kiinteistöalan palvelut	115,8	118,9	121,3	121,5	122,0
Tietojenkäsittelypalvelu	112,3	114,5	117,1	117,3	117,7
Tutkimus ja kehittäminen	115,1	117,7	119,2	119,4	119,6
Julkinen hallinto	113,4	115,9	117,2	117,5	117,7
Koulutus	111,3	113,6	114,9	115,1	115,4
Terveystieteiden palvelut	113,6	115,8	117,1	117,4	117,7
Sosiaalipalvelut	112,1	114,3	115,6	115,9	116,1
Yhteensä	114,1	116,4	118,1	118,3	118,8
Tuntipalkkaiset	114,6	116,7	118,4	118,7	119,6
Kuukausipalkkaiset	114,0	116,3	117,9	118,2	118,6
Sektori					
Yksityinen sektori	114,9	117,1	118,9	119,2	119,8
Kunnat	112,2	114,4	115,7	116,0	116,3
Valtio	113,6	116,2	117,6	117,8	118,0
Muut	111,6	114,0	115,5	115,7	116,0

JULKISTEN MENOJEN HINTAINDEKSI (1995 = 100)

	1998	1999	1999		2000		
			4. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.
Valtiontalous	102,9	103,8	104,3	105,8	106,9	107,7	108,1
Kunnallistalous	105,4	107,1	107,7	109,5	110,9	111,6	112,0

KULUTTAJAHINTAINDEKSI

	1997	1998	1999	2000											
				IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I		
Indeksi (1995=100)	101,8	103,2	104,4	107,2	107,7	108,2	108,3	108,5	109,3	109,4	109,3	109,1	108,9		
Vuosimuutos, %	1,2	1,4	1,2	2,7	2,9	3,5	3,7	3,8	4,2	4,1	4,0	3,5	3,3		
Elinkustannusindeksi (1951:10=100)	1415	1435	1452	1490	1497	1504	1505	1507	1519	1520	1519	1517	1514		

KULUTTAJAHINTAINDEKSI (1995 = 100)

	2001	Kuukausi-	Vuosi-
	Tammikuu	muutos %	muutos %
Kokonaisindeksi	108,9	-0,2	3,3
Elintarvikkeet ja juomat	104,3	1,6	3,7
Alkoholijuomat ja tupakka	112,3	1,0	2,9
Vaatetus ja jalkineet	93,6	-7,5	1,2
Asuminen, lämpö ja valo	113,1	-0,8	4,7
Huonekalut, kodinkoneet ja -hoito	104,3	0,2	1,5
Terveystieteiden ja sairauslääkitys	115,6	0,4	2,6
Liikenne	113,2	-0,4	2,1
Viestintä	97,6	-0,2	2,5
Kulttuuri ja vapaa-aika	107,5	-0,4	3,0
Koulutus	120,1	0,0	5,4
Hotellit, kahvilat ja ravintolat	114,0	0,8	2,6
Muut tavarat ja palvelut	105,4	0,4	4,2
Nettohintaindeksi (1995=100) joulukuu	108,5	-0,2	4,3
Pohjainflaatioindikaattori (1995=100) joulukuu	108,4	-0,2	3,7

TUOTANNON HINTAINDEKSI (1949=100)

	2001	Kuukausi-	Vuosi-
	Tammikuu	muutos %	muutos %
Kokonaisindeksi	1689	-0,6	5,7
Kotimarkkinatavarat	1678	-0,9	5,0
Vientitavarat	1753	-0,1	6,7
Tavararyhmät (SITC)			
0 Elintarvikkeet	1421	-0,1	2,0
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	1536	0,2	-0,4
71 koneet ja laitteet, ei sähkökoneet	2319	0,4	1,8
72 sähkökoneet, -laitteet ja -tarv.	735	0,0	-4,4
Toimialaryhmät (ISIC, Rev.1)			
2-3 Tehdasteollisuus	1674	-0,8	6,0
34-38 metalliteollisuus	1444	-0,5	3,3
34 metallin perusteollisuus	1253	-2,3	15,2
35 metallituoteteollisuus	1634	0,2	4,2
36 koneiteollisuus	2325	0,4	1,9
37 sähkötekninen teollisuus	753	0,0	-3,8
38 kulkuneuvoteollisuus	1767	-0,2	2,1

TUKKUHINTAINDEKSI (1949=100)

	2001	Kuukausi-	Vuosi-
	Tammikuu	muutos %	muutos %
Kokonaisindeksi	1712	-0,9	4,5
Kotimaiset tavarat	1768	-0,8	4,5
Tuontitavarat	1526	-1,0	4,6
Tavararyhmät (SITC)			
0 Elintarvikkeet	1280	0,1	2,6
3 Polttoaineet, kaasu, sähkö, lämpö	1924	-1,7	5,7
31a kivennäispolttoaineet ja -öljyt	2894	-4,4	7,3
31b kaasu, sähkövirta ja lämpö	1242	1,0	4,1
5 Kemian teollisuuden tuotteet	1348	-0,1	8,0
68 Epäjalot metallit	1419	-2,8	9,2
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	1901	-0,3	0,7
71 koneet ja laitteet, ei sähkökoneet	3180	0,1	1,5
72 sähkökoneet, -laitteet ja -tarv.	683	-0,3	-3,8
73 kuljetusneuvot	2118	-0,9	5,7

	TUONTIHINTAINDEKSI (1995=100)			VIENTIHINTAINDEKSI (1995=100)		
	2000 Tammikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %	2001 Tammikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi	109,6	-1,2	4,4	102,8	0,0	7,0
Energiatuotteet	190,4	-3,4	11,1			
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	97,8	-0,6	5,5	109,3	0,2	11,6
Kestokulutustavarat	103,2	-0,3	1,7	93,8	0,6	0,8
Muut kulutustavarat	105,0	-0,3	1,3	109,1	-0,8	2,9
Investointitavarat	105,3	-1,4	1,6	87,9	0,0	-0,2
Tavararyhmät (NACE-TOL)						
01 Maataloustuotteet	104,0	0,1	8,8			
02 Metsätaloustuotteet	100,8	1,0	7,1			
C <i>Mineraalit</i>	172,3	0,3	8,1			
D <i>Teollisuustuotteet</i>	103,7	-1,5	3,9	102,8	-0,1	6,7
DA Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	106,1	-0,2	-1,0	111,0	-1,9	-1,1
DB Tekstiilit ja vaatteet	100,4	-0,1	3,0	99,5	0,8	4,4
DD Puutavara ja -tuotteet				93,1	-1,5	2,6
21 Selluloosa, paperi ja paperituotteet	98,1	-1,3	11,1	115,9	0,9	13,2
232 Öljytuotteet	218,4	-15,7	21,6			
DG Kemikaalit ja kemialliset tuotteet	104,3	-0,1	10,2	110,3	-0,2	5,2
DH Kumi- ja muovituotteet	96,5	-0,7	0,9	106,3	-0,7	5,5
DI Ei-metalliset mineraalituotteet	105,4	0,6	1,9	131,2	0,3	17,0
27 Perusmetallit	110,6	-2,1	3,3	105,4	-1,6	18,4
271 rauta, teräs ja rautaseokset	111,6	0,0	3,9	99,2	0,5	28,8
274 muut kuin rautametallit	112,4	-5,2	0,3	112,3	-5,1	1,6
28 Metallituotteet	105,3	0,1	5,5	93,1	0,7	3,3
DK Koneet ja laitteet	113,7	-0,5	1,3	111,1	0,2	2,0
DL Sähkötekn. tuotteet ja optiset laitteet	77,1	-0,4	-1,1	71,1	0,0	-2,6
DM Kulkuneuvot	126,3	-1,7	5,4	103,7	-0,2	2,0

	TEOLLISUUDEN TUOTTAJAHINTAINDEKSI (1995=100)			KOTIMARKKINOIDEN PERUSHINTAINDEKSI (1995=100)			TUOKUHINTAINDEKSI (1995=100)		
	2000 Tammikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %	2000 Tammikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %	2000 Tammikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi	106,4	-0,9	5,0	108,1	-0,9	4,7	108,2	-0,9	4,5
Kotimaiset tavarat				108,0	-0,7	4,8	107,8	-0,8	4,5
Tuontitavarat ¹⁾				108,6	-1,2	4,4	108,8	-1,0	4,6
Käyttötarkoitus									
Energiatuotteet	112,0	-1,8	4,8	125,9	-2,3	6,5	127,8	-1,7	5,6
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	105,8	-1,3	10,3	103,5	-0,9	7,4	102,9	-1,0	0,4
Kestokulutustavarat	116,0	0,4	2,3	107,0	0,0	1,9	106,9	0,3	3,0
Muut kulutustavarat	104,1	-0,2	1,8	103,6	-0,2	1,7	104,3	-0,2	2,0
Investointitavarat	101,1	0,4	-1,0	107,7	-0,4	2,6	102,5	-0,6	0,3
Tavararyhmät (NACE-TOL)									
01 Maataloustuotteet				99,3	-0,1	4,1	100,6	-0,1	4,3
02 Metsätaloustuotteet				118,3	0,0	4,4	110,0	-0,5	4,2
C <i>Mineraalit</i>	111,1	-0,4	2,5	160,4	0,2	7,3	156,3	0,1	8,1
D <i>Teollisuustuotteet</i>	107,2	-1,5	5,4	105,3	-1,5	4,8	106,5	-1,3	4,6
DA Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	102,4	0,0	2,5	102,9	0,0	1,9	104,9	0,0	2,2
DB Tekstiilit ja vaatteet	101,3	-1,0	-0,4	96,3	-0,4	1,9	96,3	-0,4	1,9
DD Puutavara ja puutuotteet	98,6	-1,9	0,7	98,3	-1,0	1,9	98,3	-1,0	1,9
21 Selluloosa, paperi ja paperituotteet	112,9	-2,2	22,8	110,9	-2,1	21,4	111,3	-2,1	21,5
22 Kustannus- ja painotuotteet	109,3	0,1	1,6	109,9	0,0	1,6	109,1	0,1	1,6
232 Öljytuotteet	175,9	-12,8	10,2	187,3	-13,8	13,5	151,1	-6,7	7,2
DG Kemikaalit ja kemialliset tuotteet	108,4	0,2	7,1	105,7	0,0	9,0	105,3	0,0	9,1
DH Kumi- ja muovituotteet	102,0	0,1	1,5	98,7	-0,2	1,2	98,4	-0,3	1,2
DI Ei-metalliset mineraalituotteet	109,0	-0,2	0,7	108,1	0,0	1,0	108,0	0,0	1,0
27 Perusmetallit	98,9	-3,0	12,4	103,1	-2,6	8,6	103,0	-2,6	8,6
271 rauta, teräs ja rautaseokset	101,1	-1,2	17,7	104,5	-0,8	12,3	104,5	-0,8	12,3
274 muut kuin rautametallit	94,5	-7,2	6,5	102,1	-6,3	3,5	102,0	-6,3	3,5
28 Metallituotteet	113,2	0,1	4,5	110,9	0,1	4,8	110,9	0,1	4,8
DK Koneet ja laitteet	114,2	0,7	1,8	113,8	0,1	1,5	113,5	0,1	1,5
DL Sähkötekniset tuotteet ja optiset laitteet	80,4	0,0	-7,0	77,2	-0,3	-3,2	77,2	-0,3	-3,2
DM Kulkuneuvot	112,1	0,0	2,8	123,5	-1,4	5,0	118,1	-0,9	5,0
E Sähkö, kaasua, lämpö ja vesi	103,3	1,2	3,6	102,8	1,1	3,0	106,7	1,0	2,8

	TUOKUHINTAINDEKSI												
	1997	1998	1999	2000									2001
				IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
Indeksi (1949=100)	1601	1577	1573	1663	1690	1695	1703	1713	1746	1750	1754	1727	1712
Indeksi (1995=100)	100,9	99,6	99,4	105,1	106,8	107,1	107,6	108,2	110,3	110,5	110,8	109,1	108,2
Vuosimuutos, %	1,6	-1,3	-0,2	7,1	8,7	8,6	8,0	8,2	9,6	9,7	8,8	6,0	4,5

RAISKAAJA USEIMMITEN UHRIN TUTTU

Neljäsosassa vuonna 1998 poliisin tietoon tulleista raiskaustapauksista tekijä oli ollut uhrille tuntematon. Toinen neljännes tapauksista oli tapahtunut tutustumistilanteissa, joissa uhri oli ollut vapaaehtoisesti tekijän seurassa. Osapuolet olivat esimerkiksi lähteneet yhdessä jatkoille ravintolaillan jälkeen jommankumman kotiin. Viidesosassa tapauksista tekijä ja uhri olivat olleet tuttavlia: tekijät olivat olleet esimerkiksi puolison tai sukulaisten ystäviä, työtovereita tai naapureita. 14 prosentissa tapauksista tekijä ja uhri olivat olleet entisiä tai nykyisiä aviopuolisoita, seurustelukumppaneita ja muutamissa tapauksissa lähisukulaisia. 11 prosentissa selosteista tekijän ja uhrin välisen suhde ei käynyt ilmi.

Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen tutkimuksesta Ilmoitti tullessa raiskatuksi. Siinä analysoitiin kaikki Suomessa vuonna 1998 tehdyt rikosilmoitukset väkisinmakaamisista ja niiden yrtyksistä.

Kaupungeissa ilmoitetaan ja todennäköisesti tapahtuukin enemmän tuntemattomien tekemiä raiskausrikkoksia kuin taajamissa ja maaseudulla.

On arvioitu, että suurin osa raiskauksista jää piilorikollisuudeksi. Tässä tutkimuksessa tie-

toja tekijän ja uhrin välisestä suhteesta verrattiin Tilastokeskuksen ja Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan yhteistyössä tekemän Usko, toivo, hakkaus-kyselytutkimuksen tuloksiin sekä Raiskauskriisikeskus Tukinaisen toiminnasta saatuihin tietoihin. Vertailun perusteella vaikuttaa siltä, että erityisesti tuttujen tekemistä ja lähisuhteissa tapahtuneesta seksuaalisesta väkivallasta ilmoitetaan poliisille harvoin.

Lähde: Ilmoitti tullessa raiskatuksi, 2001. Oikeus 2001:2. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ja Tilastokeskus

Vähemmän liikenteen uhreja viimeksi vuonna 1952

Tieliikenneonnettomuuksissa kuoli viime vuonna ennakkotietojen mukaan 389 ja loukkaantui 8 484 ihmistä. Kuolleiden määrä oli pienempi viimeksi vuonna 1952. Viime vuonna kuolleita oli 38 ja loukkaantuneita 583 vähemmän vuoden 1999 ennakkotietoihin verrattuna. Lopullinen kuolleiden määrä nousee vielä muutamalla ennakkotietojen tarkistuksessa.

Vuonna 2000 tieliikenteessä kuolleista 226 oli liikkeellä henkilöautolla, 16 pakettiautolla, 9 kuorma-autolla ja 1 erikoisautolla. Jalankulkijoita menehtyi 56, polkupyöräilijöitä 51, moottoripyöräilijöitä 10 ja mopoilijoita 9. Lisäksi kuoli 11 muuta tienkäyttäjää. Kuolleista 262 oli miehiä ja 127 naisia.

Lähde: Tilastokeskuksen liikennetilastot

Melkein 16 miljoonaa yöpymistä

Matkailijat yöpyivät viime vuonna Suomen majoitusliikkeissä 15,9 miljoonaa kertaa, mikä oli 3 prosenttia enemmän kuin vuonna 1999. Ulkomaalaisten yöpymisiä kirjat-

tiin 8 prosenttia ja kotimaisten matkailijoiden yöpymisiä prosentti edellisvuotista enemmän. Ulkomaisten matkailijoiden osuus yöpymisten kokonaismäärästä kasvoi prosentin ja oli 25 prosenttia.

Ruotsalaiset olivat ulkomaisista yöpyjistä edelleen kärjessä 637 000 yöpymisvuorokaudella, mikä oli 11 prosenttia edellisvuotista enemmän. Saksa oli toisena 474 000:lla yöpymisellä, vaikka yöpymisten määrä vähenikin 2 prosenttia. Venäläisten yöpymisvuorokausia kirjattiin kolmanneksi eniten, 446 000, eli 16 prosenttia enemmän kuin vuonna 1999.

REKISTERÖIDYT UUEDET AUTOT

	2001 Tammikuu	Vuosi- muutos %	2000 Tammi- joulukuu	Vuosi- muutos %
Autot yhteensä	14582	-25,2	153265	-1,9
Henkilöautot	12547	-27,6	134603	-1,3
Pakettiautot	1447	-10,1	13044	-8,2
Kuorma-autot	534	3,5	5076	-1,6
Linja-autot	54	28,6	542	0,2

MAJOITUSTOIMINTA

	2000 Joulukuu	Vuosi- muutos %	2000 Tammi- joulukuu	Vuosi- muutos %
Yöpymiset hotelleissa	852623	9,7	12715637	4
ulkomalaisia	298341	25,4	3481558	9,1
Hotellihuoneiden käyttöaste, %	39,7	0,1	49,2	-0,2

VÄESTÖNMUUTOKSET

	1999 1.-4. nelj.	1999 3. nelj.	1999 4. nelj.	2000* 1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1-4. nelj.
Elävänä syntyneet	57574	15078	13293	14280	14620	14585	13245	56730
Kuolleet	49345	11625	12123	13969	11930	11744	11664	49307
Syntyneiden enemmyys	8229	3453	1170	311	2690	2841	1581	7423
Maahan muuttaneet	14744	4366	3392	3497	4251	5166	3916	16830
Maasta muuttaneet	11966	3771	2572	2972	3055	5324	2940	14291
Nettomuutto	2778	595	820	525	1196	-158	976	2539
Väestön kokonaismuutos ¹⁾	11656	4210	2152	836	3886	2683	2557	9962

*ennakkotieto

¹⁾ Sisältää rekisterikorjaukset

VÄKILUKU

	1995	1996	1997	1998	1999	1999 3. nelj.	4. nelj.	2000 1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.
Ajankohdan lopussa, 1 000 henkeä	5117	5132	5147	5160	5171	5169	5171	5172	5176	5179	5181

Nykykaikaisten gallup-tutkimusten ja henkiva-kuutuslaskelmien juuret juontavat 1600-luvulla Lontoossa eläneeseen kangaskauppiaseen, josta kertovat tilastografiikan asiantuntija Vesa Kuusela sekä väestötieteen asiantuntija Mauri Nieminen. 2000-luvun Helsingissä keskustellaan tulojen epätasaisesta kasvusta alueittain. Tiedotusjohtaja Jussi Melkas löytää osakemiljoonien ja kasvavien tuloerojen lisäksi ilmiön taustalta muuttoliikkeen vaikutusta ja keskilukuproblematiikkaa (s.30). Tilasto-opiston sivuilla saat taustaa ajankohtaisille ilmiöille ja ymmärrät tiedotusvälineissä esiintyviä tilastokäsitteitä. Seuraa lehden lisäksi verkkolinkkejä, julkaisuja ja hanki lisäoppia kursseiltamme.

Kuuselan kuviot

Kuka keksi otannan?

Irwin tai Juice Leskinen eivät ole oikeita vastauksia. Myös Anders Kiär on vain puolittain oikea vastaus, vaikka hänen usein sanotaan keksineen otannan.

Kiär muotoili ensimmäisenä otannaksi kutsutun tutkimusmenetelmän sellaiseen muotoon, että siitä tunnistaa tänä päivänä jokapäiväiset otostutkimukset eli "gallupit" (ks. Tietoaika 5/1998). Tosiasiassa Kiär oli "vain" keskeinen ideoija solmukohdassa, josta ajatusten virta lähti nykyiselle suunnalle. Lisäksi hänellä oli riit-

tävästi uskoa ja rohkeutta, että hän käytti menetelmää virallisen tilastotuotannon osana. Tämä ja se, että Kiär nosti "edustavan menetelmän" useaan kertaan esille ISIn kokouksissa, sai aikaan sen, että sitä ryhdyttiin kehittämään tilastotieteellisenä menetelmänä.

Äärimmäisen harvat ideat ja keksinnöt syntyvät tyhjistä. Niin myös ennen Kiäriä oli paljon erilaisia otantaan perustuvia tutkimuksia ja selvityksiä. Itse asiassa otannan periaate – eli se, että kokonaisuuden osan perusteella päätellään kokonaisuuden ominaisuuksia – lienee yhtä vanha kuin ihmiskuntakin: tuskinpa koskaan kokki on syönyt koko pataa tyhjäksi vain varmistuakseen, että ruoka viimeistä pisaraa myöten on maittavaa.

Myös suuri osa tieteellisestä tiedosta on perustunut ja perustuu otantaan. Kuinka moni on tullut ajatelleeksi, että kenties vanhin tieteistä, astronomia, perustuu otantaan eli siihen osaan maailmankaikkeudesta, joka pystytään havaitsemaan (eikä ole tarkkaa tietoa, kuinka suuri osa se on koko maailmankaikkeudesta).

Nykyisten otantatutkimusten ajatus syntyi aluksi tarpeesta tie-

tää enemmän väestöstä, erityisesti väkiluku. Valtaosa ensimmäisistä sovelluksista, mukaan lukien Kiärin tutkimukset, olivat väestötieteellisiä. Ensimmäisen raportoidun tutkimuksen (v. 1662), jossa käytettiin eräänlaista otantaa teki lontoolainen John Graunt, joka tunnetaan paremmin väestötieteen isänä. Lontoon väkilukua arvioidessaan hän käytti menetelmää, jossa oli nykyisten otantatutkimusten siemen.

Grauntin tilastollisen tiedon lähteenä oli Lontoon seudun seurakuntien joka tiistai julkaiseva luettelo edellisellä viikolla kuolleista seurakunnan jäsenistä (Bills of Mortality).

Kaikessa yksinkertaisuudessaan Grauntin menetelmä oli seuraava: Ensin hän valitsi muutamia Lontoon seurakunnista (eli otoksen), joissa rekisterit oli hyvin hoidettu ja tutki näihin kuuluvia perheitä. Hän havaitsi, että vuosittain Lontoon alueella oli ollut keskimäärin kolme hautausta yhtätoista perhettä kohden. Vaikka pientä vaihtelua esiintyikin, suhde pysyi suurin piirtein samana eri aikoina ja eri alueilla. Kun lisäksi hautauskirjanpidosta selvisi, että Lontoossa oli noin 13 000 hautausta vuosittain, Graunt päätteli, että Lontoossa eli tuoloin 48 000 perhettä.

Lopuksi Graunt teki selvitystensä perusteella oletuksen, että keskimäärin perheeseen

Vesa Kuusela

- tilastotieteilijä, tilastografiikan asiantuntija
- vuosien kouluttajakokemuksista Turun yliopistosta ja Tilastokeskuksesta
- kirjoittanut ensimmäisen suomenkielisen kirjan tilastografiikan perusteista

kuului kahdeksan jäsentä. Näistä luvuista sitten syntyikin arvio Lontoon väkiluvusta: 384 000 asukasta. Virallisen "tiedon" mukaan asukkaita oli kuutisen miljoonaa.

Grauntin käyttämä menetelmä oli merkittävä kahdesta syystä: Ensinnäkin siinä käytettiin osajoukkoa – eli otosta – tiedon lähteenä, ja tästä laskettiin arvio Lontoossa asuvien perheiden määrästä, ja edelleen käyttämällä arvioitua keskiarvoa perhekoosta koko väkiluku. Toinen ehkä jopa merkittävämpi oivallus oli, että tietyt yhteiskuntaa kuvaavat tunnusluvut pysyivät suhteellisen stabiileina sekä osajoukkojen välillä että ajallisesti. Ilman tällaista vakioisuutta menetelmän käyttö ei olisi ollut mahdollista eikä tulos uskottava.

Tule oppimaan kurssille:

Vesa Kuuselan tapa **Miten laadin hyvän teemakartan 3.4.2001 -kurssilla**. Tule oppimaan asiantuntijoiden johdolla perustiedot teemakarttojen laadinnasta.

Jos osaat jo tilastografiikan perusteet, tule oppimaan kuvioiden tekoa Excelillä Tilastografiikka Excelillä 18.-19.4. tai 24.-25.4.2001 -kurssille. Kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti Vesa Kuuselan tilastografiikka-kurssin käyneille. Tutustu kurssien esitelyihin Internetissä: www.tilastokeskus.fi/koulutus tai tilaa esitteet puhelimitse: (09) 1734 3681.

Kangaskauppias – väestötieteen isä

Ehkä ensimmäiseksi ei tule mieleen, että henkilöä, jonka siviiliammatti oli kangaskauppias, pidetään jonkin tieteen isänä. Näin kuitenkin on väestötieteessä, sillä 1600-luvulla lontoolainen kangaskauppias John Graunt teki havaintoja väestönkehityksestä, jotka olivat merkittäviä väestötieteen myöhemmälle kehitykselle. Tosin osa noista havainnoista tuntuu nykyisin itsestään selvyyksiltä, mutta tuona aikana ne olivat mullistavia.

Väestön määrä ja sen tarkastelu oli jo pitkään kiinnostanut ihmisiä. Kreikan suuret filosofit pohtivat väestönmäärän merkitystä ja Platon esitti oman ihannekaupunkinsa väkiluvuksi 5040. Monelle kuntaliitoksia vastustavalle saataisi olla hyvä tutustua lähemmin Kreikan filosofien ajatuksiin.

Tosin Platon oli laskennassaan enemmän huolestunut väestön laadusta kuin määrästä ja perusti ihanneväkilukunsa osittain sille tosiasialle, että luku 5040 oli jaollinen kaikilla luvuilla aina 9:ään saakka. Platonin mielestä näin helpotettiin muun muassa veronkantoa ja sotaväenottoja. Suomenkin vanhimmat väestöluettelot kerättiin verotusta varten tai olivat luetteloita asekuuntoisista miehistä.

Mauri Nieminen
– väestötieteilijä, väestötilastojen asiantuntija
– opettanut väestötiedettä Helsingin yliopistossa, eri kesäyliopistoissa ja Tilastokeskuksessa
– työskennellyt Afrikassa ja osallistunut lukuisiin kansainvälisiin konsulttehtäviin

Keisari Augustus ja kuuluisin väestölaskenta

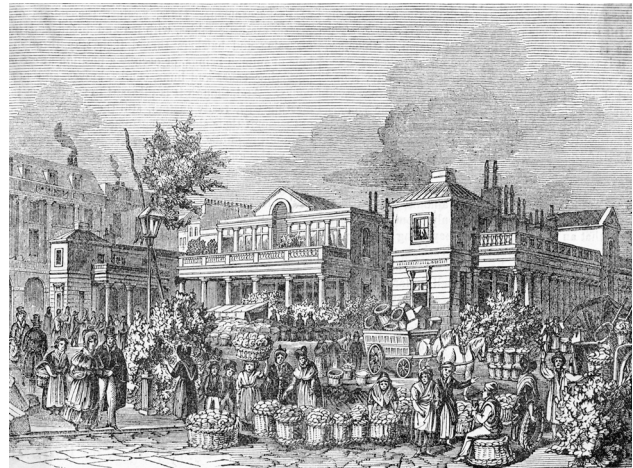
Kun aikanaan Rooman keisari Augustus oli huolissaan kansansa perhe-elämän turmeluneisuudesta, hän sääti lakinsa, joilla rajoitettiin muun muassa monia avioliittoja ja tuettiin syntyvyyden lisäämistä. Tietäen historian kulun, noilla laeilla ei näyttänyt olevan paljoa vaikutusta. Elettiin vain yhtä maailmanhistorian kautta, joka päättyi Rooman tuhoon ja jonka korvasi taas uudet aatteet.

Sen sijaan keisari Augustus jäi historian lehdille toimeenpanemalla ehkä maailmanhistorian merkittävimmän väestölaskennan. Ainakin tuosta tapahtumasta sai alkunsa kristinuskon leviäminen kaikkialle maailmaan. Vieläkin monet väestölaskijat pohtivat, lasketaanko väestö todellisessa asuinkunnassa, tilapäisessä asuinkunnassa vai siellä mistä ollaan kotoisin – nykyisiä termejä käyttäen.

Kuolleiden luettelot – väestötieteen alku

Keskiajalla Euroopassa yleistyivät kirkon toimesta pidettävät luettelot kastetuista ja haudatuista. Näistä luetteloista oli kiinnostunut myös lontoolainen kangaskauppias John Graunt (1620-1674). Graunt - kuten monet aikalaisensa - oli kiinnostunut yhteiskunnallisista ilmiöistä. Tähän antoi mahdollisuuden hänen runsas varallisuutensa – hän pystyi tekemään muutakin kuin siviilityötään.

Vuonna 1662 John Graunt julkaisi tutkimuksensa *Natural and Political Observations Mentioned in the Following Index, and Made upon the Bills of Mortality, with Reference to the Government, Religion, Tra-*

Lehtikuva Oy

John Graunt laski 1600-luvulla hautajaisten avulla Lontoon väkiluvuksi 384 000, kun muiden arvio oli 6 miljoonaa.

de, Growth, Air, Diseases and the Several Changes of the Said City. Tästä teoksesta alkoi systemaattinen, yhtäjaksoinen tutkimus, jota myöhemmin on alettu kutsua väestötieteeksi, demografiaksi. Grauntin teoksen nimi kyllä viittaa siihen, että hänellä saattoi olla aineksia myös monen muunkin tieteenalan isäksi!

Grauntin tutkimusten perusaineistona oli seurakuntien kuolleiden luettelot, Bills of Mortality. Näistä luetteloista ilmeni muun muassa kuolinsyy, joka kulkutautien vaivaamana aikana oli arvokas tieto. Kun kulkutautien määrä alkoi hälyttävästi kasvaa, varakas väestö muutti kaupungin ulkopuolelle terveellisimmille seuduille palatakseen taas kaupunkiin epidemian ollessa ohi.

John Grauntin merkittävin työ oli laskea kuolleiden luette-

loista kahdelta aikakaudelta niin sanotut kuolleisuustaulut – nykyisten elinajantaulujen (kuolleisuus- ja eloonjäämistaulut) edeltäjät. Tietämättä todennäköisyyslaskennasta mitään, hän laski yksinkertaisesti kuinka paljon jokaisesta sadasta syntyneestä lapsesta oli vielä elossa. Hän päätyi muun muassa toteamukseen että kuuden vuoden iässä lapsista oli elossa 64, mutta 76 vuoden iässä vain yksi. Nämä laskelmat olivat perustana kuolevuuslukujen laskemiselle ja loivat muun muassa pohjan nykyisten henkivakuutus- ja eläkevakuutuslaskelmien teoreettiselle taustalle.

John Graunt havaitsi, että Lontoossa 13 syntynyttä kohti kuoli 14 henkilöä, mutta vastaava suhde maaseudulla oli toisin päin. Kun Lontoon väkiluku kuitenkin kasvoi, hän päätteli sen johtuvan maaltamuutosta – päätelmä osui oikeaan. Lisäksi Graunt havaitsi, että poikia syntyy enemmän kuin tyttöjä.

Lontoon väkiluvun laskemisessa hän päätyi aikalaisiaan huomattavasti pienempään arvioon. Kun Lontoon väkiluvun yleisesti arvioitiin olevan 6-7 miljoonaa, niin Graunt todisti sen olevan vajaa 384 000. Graunt oli oikeassa – Lontoon väkiluku ylitti 6 miljoonaa vasta 1960-luvulla – nykyisillä menetelmillä laskien!

John Grauntin elämäntyöhön voi tutustua esimerkiksi osoitteessa www.ac.wwu.edu/~stephan/.

Tule oppimaan kurssille:

Suomen työmarkkinoista ja niiden kehityksestä saat tiiviin ajankohtaiskatsauksen **Muuttuvat työmarkkinat 5.4.2001** -seminaarissa. Seminaarissa käsitellään mm. työmarkkinoiden kahtiajakoa, ikääntyvää työelämää, eri alojen työvoimakehitystä ja osaamispuuomaa. Tutustu tilaisuuden ohjelmaan Internetissä: www.tilastokeskus.fi/koulutus tai tilaa esite puhelimitse: (09) 1734 3681.

Pulmallinen keskiarvo

Kasvoivat r...

Ullanlinalaisilla perheillä kovin tulojen kasvuprosentti

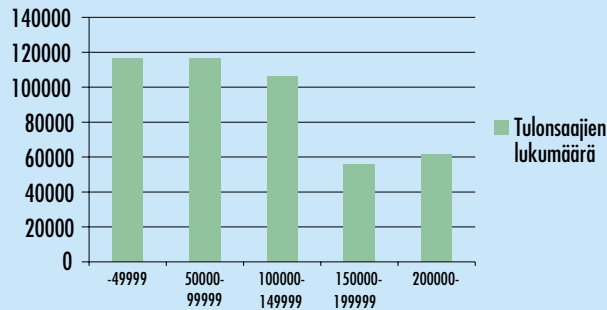
Keskiarvo on tehokas informaation tiivistäjä: yhdellä luvulla voidaan ilmaista suurten joukkojen ominaisuuksia.

Tehokkaaseen tiivistämiseen liittyy kuitenkin myös pulmia, joista muutama käy ilmi oheisesta Helsingin Sanomista poimitusta lehtiotsikoista. Juttuun on ihan hyvin tiivistetty tilaston uutinen. Samalla asioita on kuitenkin jouduttu tiivistämään niin, että joillekin lukijoille on saattanut jäädä hieman väärä kuva siitä, mitä on tapahtunut.

Leike kertoo Helsingin alueellisesta tulotilastosta, jonka mukaan asuntokuntien keskitulot ovat nousseet mm. Ullanlinnassa vuosina 1993-98. Ullanlinnassa asuntokuntien keskimääräiset tulot ovat nousseet nopeammin muualla Helsingissä, markkamääräinen tulotasoo vuonna 1998 asuntokuntaa kohti oli 45 prosenttia korkeampi kuin vuonna 1993. Helsingin kaupungin tilastoista käy lisäksi ilmi, että tulojen nousu on ollut erityisen hurjaa vuosina 1997-98, sillä vuonna 1997 Ullanlinnan asuntokuntien tulot olivat "vain" 26 prosenttia korkeammat kuin vuonna 1993.

Varmaan moni lukija pohti Hesarin ääressä, miltä mahtaisi tuntua omakohtaisesti, jos tulot nousisivat muutamassa vuodessa liki puolella. Ihan näin dramaattisesta muutoksesta ei kuitenkaan todennäköisesti ole kysymys. Osa muutoksesta johtuu kiistämättä siitä, että ullanlinalaiset ovat saaneet keskimääräistä suuremman osan esimerkiksi pääomatulojen noususta. Osakemiljonäärejä asuu alueella paljon. Tästä kertoo sekin, että tarkastelujaksolla muiden

Valtioveronalaiset tulot Helsingissä 1998

Helsingissä asukasta kohti laskettu keskitulo vuonna 1998 oli 105 000 markkaa. Helsingiläisten tulojakauman perusteella arvioitu mediaani vuonna 1998 asettui 80 000 markan tienoille eli noin 25 000 markkaa alhaisemmaksi kuin aritmeettinen keskitulo.

kuin työ- ja eläketulojen osuus on alueella noussut.

Väki vaihtuu alueella

Alueen keskitulojen muutokseen vaikuttavat kuitenkin muutkin asiat kuin siellä asuvien perheiden tulokehitys. Tärkein seikka on se, että alueella asuvien joukko ei pysy samana. Alueelta muuttaa pois tai siellä kuolee joiakin ihmisiä. Toisaalta alueelle muuttaa uusia ihmisiä.

Näin on käynyt myös Ullanlinnassa. Tilastoista saamme selville, että eläkeikäisen väestön osuus on pienentynyt alueella. Myös enintään perusasteen koulutuksen suorittaneiden määrä on vähentynyt alueella. Vastaavasti korkeakoulututkinnon suoritta-

neiden määrä on noussut. Lehdistään olemme voineet lukea, että Etelä-Helsinkiin on muuttanut suurituloisia optiomiljonäärejä. Muuttoliike on tuonut alueelle suurituloisia. Pienituloisia on poistunut alueelta joko muuttojen tai kuoleman takia.

Suurituloiset heiluttavat aritmeettistä keskiarvoa

Jutussa käytettiin muutoksen kuvaajana aritmeettisen keskiarvon muutosta. Aritmeettinen keskiarvo reagoi suhteellisen voimakkaasti tulojakauman yläpäässä tapahtuviin muutoksiin. Tämä johtuu siitä, että tulojakauma on epätasainen. Suurin osa tulonsaajista sijoittuu tuloluokkiin, jotka ovat aritmeettisen keskiarvon alapuolella ja keskiarvon yläpuolella tulohaitari on varsin laaja.

Keskituloja voitaisiin kuvata myös mediaanilla, joka kuvaa selkeästi tulojakaumassa, jonka molemmin puolin on puolet tulonsaajista. Mediaaniin suurituloisella on yhtä suuri vaikutus kuin pienituloisellakin.

Ullanlinnan kehitystä arvioitaessa on siis muistettava, että alueelle muuttavat miljonäärit voivat vaikuttaa alueelliseen keskiarvotuloon näkyvästi. Jos mittalukuna käytettäisiin alueel-

Käsitteet:

Käytettävissä olevat tulot, keskiarvo, mediaani

- + Palkkatulot
- + Yrittäjätulot
- = Ansiotulot
- + Omaisuustulot
- = Tuotannon tekijätulot
- + Saadut tulonsiirrot
- = Bruttotulot
- Maksetut tulonsiirrot (esim. verot)
- = **Käytettävissä olevat tulot**

Keskiarvo saadaan laskemalla yhteen havaintojen arvot ja jakamalla se havaintojen lukumäärällä

Mediaani kuvaa suuruusjärjestyksen asetettujen havaintojakauman keskikohtaa, jonka ala- ja yläpuolella on täsmälleen puolet havainnoista.

lista mediaanituloa, vaikutus olisi selvästi vähäisempi.

Kaikki asuntokunnat eivät ole perheitä

Jutussa samaistettiin asuntokunta ja perhe. Tilastoissa ja arkiajattelussakin perheisiin ajatellaan kuuluvan enemmän kuin yksi jäsen. Ullanlinnan asuntokunnista yli puolet on yhden hengen asuntokuntia. Ts. kun puhutaan asuntokuntien keskituloista, tiedetään vielä aika vähän perheiden keskituloista.

Jussi Melkas

Lähteitä:

- Helsingin kaupungin tietokeskus: Helsingiläisten tulot 1998
- Helsingiläisten tulot 1993-97
- Helsinki alueittain, 1993
- Helsinki alueittain 2000

Uutuus

Eurostat Prime-UP12

ajantasaista tietoa suhdannekehityksen seuraamiseen

Eurostatin **Prime-UP12** -palvelu toimittaa käyttöösi tärkeimmät suhdannetilastot heti niiden julkistamisen jälkeen.

Valittavana kaikkiaan 18 muuttujaa seuraavilta aihealueilta:

- yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi
- kokonaistaloudellinen kehitys vuosineljänneksittäin
- yhdenmukaistetut työttömyysluvut
- tuotannon volyyymi-indeksi
- tuottajahintaindeksit
- vähittäiskaupan myynnin indeksit
- työvoimakustannukset
- ansiotasoindeksit

EU-jäsen maiden lisäksi tietoa on saatavissa myös muun muassa euroalueesta sekä USA:sta ja Japanista.

Voit valita omaan seurantaasi esim. erkiksi vain yhden muuttujan ja yhden valtion tai sitten kaikki 18 muuttujaa ja kaikki 24 aluetta.

Prime-UP12 on tilattavissa vuositilauksena. Päivityksien määrä riippuu valittujen muuttujien määrästä (kuitenkin vähintään yksi päivitys kuukaudessa). Tiedot toimitetaan sähköpostissa haluamassasi tiedostomuodossa. Myös palvelun hinta määräytyy seurannan laajuuden mukaan. Vähimmäishinta on 150 euroa + alv 22%.

Tilaukset ja lisätietoja:

Eurostat DataShop Helsinki
Tilastokirjasto
PL 2 B

00022 Tilastokeskus

puh. (09) 1734 2221

faksi (09) 1734 2279

s-posti: datashop.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

internet: www.tilastokeskus.fi/tk/kk/datashop.html

TIETOAJAN PALVELUKORTTI

postita ilmaiseksi, faksaa (09) 1734 2354 tai soita (09) 1734 2531

Tilaan Tietoajan

☐ kestotilauksena	350 mk /12 numerona
☐ vuositilauksena	410 mk /12 numerona
☐ irtonumero	39 mk /nro
☐ edellisvuosien irtonumero	30 mk /nro
numeron _____ vuodelta 19 _____	
☐ ilmainen näyttenumero tuttavalleni:	

Nimi _____

Osoite _____

Postinro ja -toimipaikka _____

Puhelin _____

Tilaan Tietoajan kuvia A4-koossa

☐ musta-valkokopioina	_____ kpl	65 mk/kpl + alv 22 %
(perushintaan 5 paperikoodiota)		
☐ värikopioina	_____ kol	65 mk/kol + alv 22 %
☐ musta-valkokalvona	_____ kol	100 mk/kol + alv 22 %
☐ värikalvona	_____ kpl	150 mk/kpl + alv 22 %

Numerosta _____

Sivulta _____

Aiheesta _____

Yhteystietoni/Osoitteenmuutos ___ / ___ 20 ___ alkaen

Vanha osoitteeni:

Nimi _____

Osoite _____

Postinro ja -toimipaikka _____

Asiakasnumero _____

Uusi osoitteeni:

Nimi _____

Osoite _____

Postinro ja -toimipaikka _____

Puhelin _____

00003 Helsinki

Sopimus 00022/710

VASTAUSLAHETYS

Tietoaika /3A

 Tilastokeskus

Tilasto
keskus
maksaa
postimaksun

.A215

00022 Tilastokeskus
p. (09) 17 341,
ohivalinta (09) 1734...
faksi p. (09) 1734 2750
www.tilastokeskus.fi

Tietopalvelu, tiedustelut

Tilastokirjasto:
p. (09) 1734 2220,
faksi (09) 1734 2279

Julkaisujen myynti:

p. (09) 1734 2011
(ympäri vuorokauden),
faksi (09) 1734 2474

Aluepalveluimistot:

Oulu, p. (08) 537 2046
faksi (08) 537 2047
Seinäjoki, p. (06) 414 4539,
faksi (06) 423 3696

Tampere, p. (03) 3141 5900,
faksi (03) 3141 5950
Turku, p. (02) 274 3430,
faksi (02) 274 3440